

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Zuzana Studecká

Možnost rozpuštění Dělnické strany sociální spravedlnosti

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Možnost rozpuštění Dělnické strany sociální spravedlnosti vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 11. 2016

Bc. Zuzana Studecká

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Maximovi Tomoszkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení a vstřícnou pomoc při zpracovávání této práce, za jeho cenné rady a čas, který mi věnoval.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Legislativní rámec rozpouštění polických stran	9
1.1 Vnitrostátní prameny	9
1.1.1 Ústava a LZPS	9
1.1.2 Zákony	11
1.2 Mezinárodní prameny	13
2 Analýza soudních rozhodnutí ve věci DS	16
2.1 Soudní kritéria přezkumu rozpouštění politických stran v ČR	16
2.1.1 Rozsudek NSS „Dělnická strana I“	16
2.1.2 Rozsudek NSS „Dělnická strana II“	21
2.1.3 Usnesení ÚS ve věci rozpouštění Dělnické strany	28
2.1.4 Stížnost DS k ESLP	30
3 Judikatura ESLP ve věci rozpouštění politických stran	33
3.1 Pětistupňový test	33
3.1.1 Rozsah dotčeného práva	34
3.1.2 Existence zásahu	35
3.1.3 Test legality	35
3.1.4 Test legitimacy	37
3.1.5 Test nezbytnosti	37
4 Komparace a analýza programů a činností DS a DSSS	41
4.1 Aplikace testů NSS, ÚS a ESLP na DSSS	45
5 Úvahy de lege ferenda	48
Závěr	51
Bibliografie	54
Anotace	59
Seznam klíčových slov	60
Příloha č. 1	61

Seznam použitých zkratek

Batasuna	European Court of Human Rights. Judgment: In case of Applications nos. 25803/04 and 25817/04 Herri Batasuna and Batasuna v. Spain. Strasbourg. 30 June 2009.
DS	Dělnická strana.
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti.
Dělnická strana I	Rozsudek NSS ČR ze dne 4. 3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66.
Dělnická strana II	Rozsudek NSS ČR ze dne 17. 2. 2010, č.j. Pst 1/2009-348.
ESLP	Evropský soud pro lidská práva.
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
NSS	Nejvyšší správní soud.
Refah Partisi	European Court of Human Rights. Judgment: In case of Applications nos. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98 Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey. Strasbourg. 13 February 2003.
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
ShromZ	Zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů.
Usnesení	Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14.
ÚS	Ústavní soud.
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.
ZPS	Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.
ZÚS	Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Už Jan Ámos Komenský tvrdil, že „*umění vládnout se nezakládá na síle, či opatrnosti, ale na moudrosti.*“ I když se na první pohled zdá, že problematika rozpuštění Dělnické strany není samotným předmětem této diplomové práce, je s ním naopak neodmyslitelně spjata a je nutné této politické straně věnovat určitou dávku pozornosti. Právě DS byla předchůdkyní nově vzniknuvší Dělnické strany sociální spravedlnosti. S jistou mírou nadsázky se dá však tvrdit, že přílišné použití síly a naopak chybějící neopatrnost a moudrost byly cestou k záhubě DS.

Tématem diplomové práce je však možnost rozpuštění DSSS v návaznosti na zrušení DS v ČR, a taky na judikaturu ESLP v oblasti rozpouštění politických stran, která je co do počtu důvodů či množství, už jen logicky s přihlédnutím k počtu členských států Rady Evropy, mnohem bohatší, než ta vnitrostátní. Nejedná se tedy o téma, které by popisovalo už určitou skutečnost, kdy politická strana byla soudně rozpuštěna, ale zamýšlí se nad aplikací kritérií, které soudy při řešení této otázky stanovily, na konkrétní politickou stranu, jejíž program a činnosti přinejmenším stojí za povšimnutí.

Hned z úvodu je vhodné uvést, že politické strany mohou jako jediné subjekty v zastupitelské formě demokracie získat politickou moc a ovlivnit tak politický a právní režim v zemi. Vyžadují proto zvýšenou ochranu a ztíženou možnost rozpustitelnosti ve vztahu k jiným organizacím. Strana však nepoživá ochrany, pokud nerespektuje základní demokratické principy, lidská práva a základní svobody, které nejsou stanoveny pouze ústavním pořádkem, ale i mezinárodními závazky státu, a usiluje o takové změny, které nejsou slučitelné se základními principy demokratického právního státu.¹ Na tyto body poukazovala vláda při svém „druhém“ návrhu na rozpuštění DS, jež, jak jistě víme, byl úspěšný a Nejvyšší správní soud tuto stranu rozpustil.

Důvodem, proč jsem si vybrala toto téma ke zpracování své diplomové práce, byl fakt, že jsem už v prvním ročníku svého studia práva psala seminární práci na téma Dělnická strana. Pamatuji si dodnes, jak mě námět zaujal a snažila jsem se o něm zjistit co nejvíce, zejména kritéria, které stanovily NSS a ÚS. Jelikož se jedná ale o téma literaturou a studenty poměrně zpracované, rozhodla jsem se tato soudní kritéria aplikovat a tím i problém „rozpuštění DS“ trochu povýšit na případ DSSS jako jakousi

---

¹ Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany, E. Právní argumentace, bod 8.

nástupkyni rozpuštěné a zrušené DS. V současné době mi není známo, že by se literatura či dokonce justice zabývala či jinak zamýšlela nad možností rozpuštění DSSS.

Zdroji, se kterými jsem nejvíce pracovala, byly judikáty vnitrostátních soudů a Evropského soudu pro lidská práva. Ty totiž svou interpretací daly ducha ustanovením právních předpisů, jež umožňují rozpuštění stran. Doplňujícími zdroji byly samozřejmě odborné monografie a komentáře k legislativním aktům, jež poskytly výklad jednotlivých ustanovení. Veškeré použité právní předpisy odpovídají právnímu stavu ke dni 30. listopadu 2016 a jsou uváděné v platném znění.

Hlavním cílem této diplomové práce je tedy nutnost se vypořádat s otázkou, zda existuje možnost, že by DSSS v podobě, v jaké ji známe dnes, mohla být pro svůj program a činnost soudem rozpuštěna a následně zrušena. K zodpovězení tohoto záměru nám poslouží dílčí výzkumné otázky, které budou předmětem vybraných kapitol. Základní hypotézu tak představuje tvrzení, že DSSS nemůže být rozpuštěna. K této hypotéze nás přivádí současná situace na politické scéně. Strana nevyvíjí činnost, která by byla tak extremistická či radikální, že by mohla být považována za protizákonnou.

Diplomová práce se člení celkem na pět kapitol, jež jsou dále rozděleny na jednotlivé podkapitoly. První kapitola čtenáře obecně uvede do přehledu vnitrostátní i mezinárodní legislativy, která upravuje právo sdružovat se v politických stranách a politických hnutích, rovněž zmiňuje podmínky, za nichž je, resp. není možné toto právo vykonávat, či situace, za nichž je možné politickou stranu či politické hnutí rozpustit. V tomto směru spatřujeme jako výchozí především vnitrostátní hmotněprávní předpisy LZPS, Ústavu, ZPS a procesněprávní předpisy SŘS a ZÚS. Vyčleněná podkapitola pak uvádí příslušná ustanovení Úmluvy, která jsou relevantní při posuzování, zda stížnost k ESLP ve věci rozpuštění politické strany má šanci na úspěch a tím tedy i konstatování tvrzení, že Úmluva byla porušena. Jedná se tak zejména o čl. 11 odst. 1 Úmluvy zakotvující sdružovací právo, a na něj navazující odst. 2 hovořící o legitimních důvodech, které když jsou v jednotlivých konkrétních případech naplněny, bylo rozpuštění strany v souladu s právem.

Analýzu soudních rozhodnutí ve věci DS nalezneme ve druhé kapitole. Ta představuje důležitou část pro potvrzení či vyvrácení hypotézy diplomové práce. NSS totiž ve svých dvou judikátech ve věci Dělnické strany uvedl kritéria, která jsou nutná, aby strana naplnila pro to, aby mohla být rozpuštěna. Tyto požadované body pak aplikujeme na případ samotné DSSS.

Ve třetí kapitole nalezneme relevantní judikaturu ESLP vztahující se k rozpouštění politických stran a politických hnutí. Klíčovým bodem je analýza pětistupňového testu vytvořeného právě ESLP pro to, aby posoudil, zda určité jednání státu jakožto odpůrce ve věci stížnosti právě k tomuto soudu, bylo v souladu s ustanoveními Úmluvy či nikoliv. Test pokládá celkem pět hlavních otázek, u nichž kladné odpovědi vedou ESLP k rozsudku, že Úmluva porušena nebyla.

Následující čtvrtá kapitola se zabývá komparací a analýzou programu a činnosti DS a DSSS, které jsou pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky zcela klíčové. Jedná se o samotné gró strany, čili to, jakou „ideologii“ hlásá, s jakým volebním programem přichází do politického boje a také v neposlední řadě i faktická činnost strany, ať už je v souladu s programovým prohlášením DSSS, či nikoliv. Můžeme předpokládat, že programy DS i DSSS jsou v zásadě totožné, odlišná je však činnost stran, která je vlastně v otázce možného ne/rozpuštění politické strany zásadní. Dílčí podkapitola si klade za cíl zhodnotit působení DSSS podle soudních kritérií, jež ve svých judikátech stanovili NSS, ÚS a ESLP. Jsou tato rozhodnutí jakousi výstrahou pro DSSS a určují meze, které strana nesmí překročit? Kapitola se proto konečně věnuje otázce, zda může být strana vzhledem ke svému vystupování za současné situace rozpuštěna. Fungování DSSS je poměrně radikální, ale ne dostatečně, aby bylo považováno za protiprávní a znamenalo tak bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát, což představuje jednu z dílčích hypotéz diplomové práce.

Poslední pátá kapitola se zamýšlí nad úvahami *de lege ferenda*. Při psaní diplomové práce mi vyvstalo na mysl několik otázek, jež stojí za zvážení. Už při soudních řízeních s DS totiž vznikly určité otazníky např. ohledně trestní odpovědnosti členů rozpuštěné strany. Za pozornost stojí i úvaha, zda je vhodné, aby vláda jako jediná měla mandát podat návrh na rozpuštění politické strany. V mnoha evropských státech je tato pravomoc svěřena daleko většímu počtu subjektů.

Už samotný název druhé kapitoly napovídá, že hlavní použitou metodou zpracování diplomové práce bude analýza, doplněná komparací programů a činností DS a DSSS. Rozbor uvedených judikátů vnitrostátních soudů spolu s rozsudky ESLP jsou nezbytnou součástí k dosažení cíle práce.

Závěrem je nutné uvést, že tam, kde diplomová práce hovoří o politických stranách, má tím na mysli i politická hnutí.

1 Legislativní rámec rozpouštění politických stran

Rozpouštění politických stran je nepochybně zásahem do základního lidského práva se sdružovat. Na významu tomuto práva přidává jeho zakotvení v jednom z nejvýznamnějších mezinárodních katalogů lidských práv, a to v čl. 11 Úmluvy, který uvádí, že *„každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružování se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.“* Není však v neprospěch věci uvést, co to vůbec sdružování je, nicméně legální definice sdružování není v žádném právním předpise zakotvena. Proto lze sdružování obecně chápat jako „možnost vytvářet společenská, tj. nestátní sdružení, jako jsou zájmové spolky a organizace, politické strany, církve odbory, podnikatelské svazy aj., ale i vstupovat do již vytvořených a bez překážek z nich i vystupovat.“²

Z důvodu větší přehlednosti rozdělují prameny upravující rozpouštění politických stran na vnitrostátní a mezinárodní.

1.1 Vnitrostátní prameny

Mezi právní předpisy, ve kterých najdeme upraveno sdružovací právo, nepochybně řadíme dvě součásti ústavního pořádku, a to Ústavu a LZPS, jakožto předpisy „nevyšší“ právní síly v ČR. Na ně potom navazuje zejména ZPS, který Ústavu a LZPS konkretizuje. Nejedná se však o jedinou právní úpravu politických stran, resp. práva se v nich sdružovat. Ustanovení týkající se činnosti politických stran můžeme nalézt dále např. v SŘS, ZÚS, jež hovoří o procesní stránce rozpouštění, ale i v Jednacím řádu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, taktéž v zákoně o volbách do parlamentu ČR, či v zákoně o volbách do zastupitelstev územních samosprávných celků.³

1.1.1. Ústava a LZPS

Za nedůležitější vnitrostátní pramen práva se sdružovat v politických stranách a hnutích můžeme považovat čl. 20 odst. 1 LZPS, který obecně zakotvuje sdružovací právo, když říká, že *„právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se*

---

² Sdružovací právo. *Ius Wiki* [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-45>

³ Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

sdužovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“ Konkretizaci tohoto práva následně uvádí odst. 2, podle kterého *„občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.“* Odst. 3 hovoří o možnosti omezení sdružovacího práva a konečně poslední odst. 4 zmiňuje oddělenost politických stran a hnutí od státu.

Odst. 1 je obecnou normou sdružovacího práva, přičemž výjimky známe právě v podobě sdružování se v politických stranách (odst. 2), v církvích a náboženských společnostech (čl. 16 Listiny) a v odborových organizacích (čl. 27 Listiny).⁴ Právo sdružovat se je koncipováno jako právo všeobecné, tj. náleží každému, bez ohledu na jeho státní příslušnost.⁵ Z toho plyne skutečnost, že i cizinec, nebo osoba bez státní příslušnosti se může sdružovat ve spolcích, avšak, jak si ale ukážeme dále, právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich, je vázáno na státní občanství.

Politické strany hrají nezastupitelnou úlohu v boji o moc a tvoří nezbytnou součást zastupitelné demokracie.⁶ Existence těchto stran a hnutí tak představuje pomyslný můstek mezi možnostmi být volen a popř. pak i vykonávat funkci člena zastupitelného sboru. Jak již rovněž bylo naznačeno výše, právo sdružovat se podle odst. 2 je vázáno na státní občanství, v našem případě tedy náleží jen občanům ČR. Strany svými názory zastupují různé z názorů kolujících ve společnosti. Je pak na každém jedinci, s jakým programem, resp. politickou stranou, bude sympatizovat, odevzdá v její prospěch svůj volební lístek, či bude jejím členem.

LZPS ve svém čl. 20 odst. 3 jmenuje důvody, kde lze sdružovací právo podle odst. 1 i 2 omezit. Jedná se o případy v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.⁷ LZPS rovněž odkazuje na ZPS v tom smyslu, že tento zákon upravuje podmínky omezení sdružovacího práva a taky podmínky, za kterých může strana vůbec vzniknout a vyvíjet činnost.

V neposlední řadě odst. 4 hovoří o oddělení politických stran a hnutí od státu. Tímto je garantováno, že stát nebude do činnosti těchto subjektů zasahovat a nenaruší tak svobodnou soutěž politických stran, které totiž nejsou institucemi státní moci,

---

⁴ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 1135.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž, str. 1136.

⁷ Čl. 20 odst. 3 LZPS.

v jejichž rámci by se ve vztahu stát – politická strana uplatňoval princip nadřízenosti a podřízenosti.⁸

V základních ustanoveních Ústavy zmínku o sdružovacím právu v politických stranách či hnutí nebo možnosti rozpouštění politických stran nenajdeme. Čl. 5 Ústavy však říká, že *„politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů,“* čímž vyjadřuje jakousi podstatu politického systému ČR. Tím, že jsou politické strany a hnutí do Ústavy zakomponovány, jim tato nejvyšší právní norma přiznání jejich nezastupitelnou roli.⁹

Základní zákon dále obsahuje v hlavě IV., moc soudní, čl. 87 odst. 1 písm. j) procesní stránku rozpouštění politických stran, když uvádí, že *„Ústavní soud rozhoduje o tom, zda rozhodnutí o rozpouštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony.“* Konkretizace a podmínky takového rozpouštění pak obsahuje ZÚS.

1. 1. 2. Zákony

Hmotněprávní podmínky sdružování v politických stranách a hnutích nalezneme především v ZPS. § 1 odst. 1 hovoří o právu občanů se v těchto stranách sdružovat, přičemž podle navazujícího odstavce k výkonu tohoto práva není potřeba povolení státního orgánu. Odst. 3 dále vymezuje případy, ve kterých se zákon na sdružování nepoužije.

Pro naše účely se jako stěžejní v tomto zákoně jeví § 4, který zmiňuje případy, kdy strany a hnutí nemohou vykonávat svou činnost. Podle písm. a) se jedná o strany *„porušující ústavu a zákony nebo jejichž cílem je odstranění demokratických základů státu,“* dále dle písm. b) strany, které *„nemají demokratické stanovy nebo nemají demokraticky ustanovené orgány.“* Neméně důležitý důvod je uveden v písm. c), podle kterého nemohou vykonávat svou činnost strany, které *„směřují k uchopení a držení moci zamezujícímu druhým stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc nebo které směřují k potlačení rovnoprávnosti občanů“.* Konečně poslední případ je uveden v písm. d), jenž hovoří o stranách *„jejichž program nebo činnost ohrožuje mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobodu občanů.“* Jen z těchto důvodů může být politická strana

---

⁸ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Str. 1140.

⁹ Tamtéž, str. 84.

nebo hnutí rozpuštěno (pomineme-li důvod, že strana v zákonem stanovené lhůtě nepředloží výroční finanční zprávu Poslanecké sněmovně).¹⁰ Strana a hnutí se pak podle § 13 odst. 1 písm. c) ZPS zrušují rozhodnutím soudu o jejich rozpuštění.

Není v neprospěch věci uvést, že dle § 15 odst. 1 zmiňovaného zákona návrh na rozpuštění politické strany podává vláda; pokud tak ale neučiní do 30 dnů od doručení podnětu, může návrh podat prezident republiky.¹¹ NSS však ve svém judikátu vyjádřil názor, že *„uplynutím této lhůty se otevírá možnost prezidenta republiky podat návrh na rozpuštění strany a hnutí. Nejedná se o lhůtu, jejímž uplynutím by končila možnost vlády podat takový návrh.“*¹²

Z pohledu samotného výkonu sdružovacího práva považujeme za důležitý i ShromZ. Politické strany se často uchylují k pořádání různých předvolebních mítinků, demonstrací či jiných organizovaných akcí. § 5 předmětného zákona proto svolavatelé, v našem případě politické straně, ukládá povinnost dané shromáždění řádně a včas oznámit příslušnému úřadu. § 10 ShromZ pak hovoří o možnosti shromáždění zakázat, či podle § 12 zákona i rozpustit. Kupříkladu § 10 odst. 1 uvádí oprávnění příslušného úřadu zakázat shromáždění, jestliže by jeho účel směřoval k výzvě popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů. Nemusí se jednat přímo jen o verbální projevy řečníků či účastníků, ale závěr o směřování shromáždění může být učiněn i z dalších znaků, jako jsou oblečení účastníků, zpěv či produkce určité písně. Účelem shromáždění nemusejí být pouze konkrétní výzvy, ale postačuje, jestliže účel shromáždění vzhledem k širším souvislostem prokazatelně směřuje proti chráněným hodnotám (např. snahou o vzbuzení negativního postoje veřejnosti k určité menšině – pro národnost, rasu, původ atd.).¹³ Jak si ukážeme dále, právě zmíněné omezování práv z národnostních a rasových důvodů bylo soudy posuzováno v případě rozpuštění DS.

---

¹⁰ § 13 odst. 1 písm. b) ZPS.

¹¹ Můžeme si položit akademickou otázku, co by se stalo v případě, kdy by vláda byla při podání návrhu ve lhůtě pasivní. V zákoně totiž nenajdeme řešení situace, jakým způsobem by se hlava státu dozvěděla o této nečinnosti. Právní řád neukládá vládě povinnost informovat prezidenta republiky o obdrženém podnětu. Dle mého názoru by se muselo jednat o mediálně známý případ, kdy by Kancelář prezidenta republiky byla sama aktivní a podnět si vyžádala. Pokud by i nadále byla vláda nečinná, lze použít ustanovení na ochranu proti nečinnosti dle SŘS.

¹² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 2. 2008, č.j. Pst 29/2007 – 37.

¹³ Černý, P., Lehká, M. *Zákon o právu shromáždovacím: Komentář. 2., přepracované vydání.* Praha. C. H. Beck, 2017, s. 150.

Nejvýznamnější procesní zákony upravující rozpouštění stran a hnutí jsou dva. Jedná se o SŘS a ZÚS. Podle prvního zmíněného je orgánem příslušným k rozpouštění politických stran NSS.¹⁴ Vzhledem ke klíčové úloze, kterou strany hrají, jim právní řád umožňuje zvýšenou ochranu a ztíženou rozpustitelnost ve srovnání s jinými organizacemi či spolky. Ne náhodou proto zákonodárce svěřil rozhodování o rozpouštění stran soudu, nikoliv správnímu orgánu, tedy Ministerstvu vnitra.¹⁵ Pravomoc k rozpouštění politických stran je obecně dána § 94 odst. 1 písm. b) SŘS.

Samostatnou a specifickou ochranu politickým stranám pak poskytuje též ústavní soudnictví, kdy přezkum rozhodnutí NSS o rozpouštění politických stran je pak ve zvláštním druhu řízení svěřen dle § 73 odst. 1 ZÚS Ústavnímu soudu.¹⁶ V návaznosti na to pak odst. 2 k uplatnění svého práva dává stěžovateli, tj. politické straně, 30 denní lhůtu pro podání návrhu, jenž počíná dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon politické straně k ochraně jejího práva poskytuje.¹⁷ Zákonodárce tím odkazuje na již zmíněný § 94 odst. 1 písm. b) SŘS.

1.2 Mezinárodní prameny

Obdobně jako ve vnitrostátních ústavních předpisech je upraven výkon sdružovacího práva i v mezinárodních smlouvách, kterými je ČR vázána.¹⁸ Na tomto místě je vhodné uvést především o čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.¹⁹ Druhým případem je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, zejména pak čl. 11, který bývá vykládán ve spojitosti s čl. 17, a jedná se o nejpodstatnější ustanovení poskytující ochranu sdružovacímu právu.²⁰ Vzhledem k podobnosti obou mezinárodních smluv se budeme blíže věnovat pouze ustanovení

---

¹⁴ § 95 SŘS.

¹⁵ POTĚŠIL, L., ŠIMÍČEK, V. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Leges, 2014, s. 899.

¹⁶ JEMELKA, L., a kol. *Soudní řád správní: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 796.

¹⁷ Ačkoliv ZÚS řadí tento procesní prostředek ochrany práv politické strany podle § 73 do Hlavy II, oddílu 3, řízení o ústavních stížnostech, sám § 73 tak návrh politické strany jako „ústavní stížnost“ nenazývá. ZÚS tento návrh označuje pouze jako „stížnost“. Nicméně praxe politických stran je taková, že své návrhy nazývají jako ústavní stížnost. K tomuto více FILIP, J., HOLLÄNDER, P., ŠIMÍČEK, V. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 522.

¹⁸ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. Str. 1139.

¹⁹ „Každý má právo na svobodu sdružovat se s jinými, i právo zakládat na ochranu svých zájmů odborové organizace a přistupovat k nim.“ Odst. 2 pak uvádí zákaz omezení takového práva, přičemž spatřuje výjimky v podobě omezení, jež jsou stanovena zákonem a jež jsou nutná v demokratické společnosti v zájmu národní nebo veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, ochrany veřejného zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

²⁰ Čl. 11 Úmluvy nezaručuje pouze svobodu sdružování, ale v odst. 1 i svobodu shromažďování.

Úmluvy, jelikož následující kapitoly pracují s judikaturou ESLP, jež právě Úmluva v čl. 19 zřizuje.

Znění čl. 11 Úmluvy se od čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech příliš neliší. Čl. 11 zmiňuje právo se svobodně sdružovat s jinými a to včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich. Limitační klauzule v první větě druhého odstavce obsahuje celkem sedm legitimních cílů k omezení sdružovacího práva.²¹ Jsou jimi: národní bezpečnost, veřejná bezpečnost, ochrana pořádku a předcházení zločinnosti, ochrana zdraví nebo morálky nebo ochrana práv a svobod jiných. Nejedná se tedy o právo neomezitelné, tedy absolutní.²² Až na nepatrné slovní nuance se zdá znění obou článků shodné. Jediným rozdílem je, že čl. 11 Úmluvy uvádí oproti čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech jako důvod k omezení tohoto práva navíc i předcházení zločinnosti.

Čl. 11 Úmluvy explicitně neuvádí možnost sdružovat se v politických stranách a politických hnutích. To však neznámá, že Úmluva tuto možnost politickým stranám neposkytuje. ESLP ve svém rozhodnutí Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku však uvedl, že ještě přesvědčivější než znění čl. 11 je podle jeho názoru skutečnost, že politické strany jsou zásadní formou asociace pro řádné fungování demokracie. Vzhledem k významu demokracie v systému Úmluvy, nemůže být pochyb o tom, že politické strany spadají do působnosti čl. 11.²³ ESLP se opřel jak o výklad jazykový, tak o výklad teleologický. První odstavec čl. 11 Úmluvy totiž obsahuje slovo „včetně“, které naznačuje, že odkaz vztahující se na práva kodporům je toliko demonstrativní, a nikoliv taxativní.²⁴

Čl. 17 Úmluvy obsahuje tzv. klauzuli zneužití, jež zní následovně: *„Nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na popření kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.“* Právě tato slova se na první pohled jeví ve spojitosti s čl. 11 v našem případě jako poměrně důležitá.

K samostatné aplikaci čl. 17 v meritorních rozhodnutích ESLP však nedochází. ESLP oproti svým raným rozhodnutím často uvádí, že namítané porušení tohoto článku

---

²¹ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1104.

²² Tamtéž, s. 1103.

²³ European Court of Human Rights. Judgment: In case of *Applications nos.133/1996/752/951 United Communist Party of Turkey and others v. Turkey*. Strasbourg. 30 January 1998. § 24 – 25.

²⁴ Tamtéž, § 24.

bylo konzumováno či absorbováno již porušením jiného věcného práva Úmluvy. ESLP tak např. konstatuje porušení čl. 11 Úmluvy spolu se zjištěním, že míra omezení daného práva byla nepřiměřená.²⁵ Následně na namítané porušení čl. 17 dodává, že s ohledem na skutečnost shledání porušení věcného práva, není samotný přezkum čl. 17 nezbytný.²⁶ I když stěžovatelé u ESLP spolu s porušením věcného práva uvedeného v čl. 11 na porušení čl. 17 Úmluvy častokrát odkazují, v případě nedodržené pravidel podle čl. 11 se tak čl. 17 jeví v této souvislosti svým způsobem jako nadbytečný, protože samotný čl. 11 v odst. 2 uvádí vlastní limitační klauzuli.

Čtvrtá kapitola blíže rozvede judikaturu ESLP ve věci rozpuštění politických stran, která poskytuje interpretaci zmíněným ustanovením Úmluvy.

---

²⁵ K tomu např. Refah Partisi, § 137.

²⁶ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 129.

2 Analýza soudních rozhodnutí ve věci DS

Z hlediska nezpochybnitelné provázanosti obou politických stran považují za nezbytné a nutné se detailně zabývat judikaturou směřující k rozpuštění tehdejší Dělnické strany. Analýza rozhodnutí NSS, ÚS a na evropské úrovni i ESLP je samotným jádrem při hodnocení potencionální možnosti rozpuštění DSSS. Jak již NSS ve svém rozsudku Dělnická strana II s předtuchou předdeslal, „*ideologie hlásaná DS, ani ti, kteří se k ní hlásí, rozpuštěním strany neopustí veřejný prostor. Tvrdil-li v této souvislosti předseda DS, že její členové a příznivci mohou přijít o značku, nikoliv však o své názory, měl beze zbytku pravdu. [...] členům DS nelze bránit a zabránit ani v založení nové politické strany v případě rozpuštění té předchozí.*“²⁷ Jak můžeme sami vidět, zanedlouho po rozpuštění DS se tak skutečně stalo.

2.1 Soudní kritéria přezkumu rozpuštění politických stran v ČR

V ČR v podobě, jak ji známe od roku 1993, došlo prozatím pouze jednou k situaci, kdy by politická strana byla rozpuštěna z důvodů uvedených v § 4 písm. a) a d) ZPS, a to právě díky navazujícím rozhodnutím. Alespoň v omezené míře se však soudy mohly opírat o jejich předchozí judikaturu, protože pozastavení činnosti či rozpouštění politické strany nebyly pro NSS, potažmo ÚS, zcela neznámé. Dělo se tak zejména z příčin uvedených v § 13 odst. 1 písm. b) ZPS, který jako důvod pro zrušení strany uvádí nepředložení výroční finanční zprávy Poslanecké sněmovně v zákonem stanovené lhůtě.

Proto se nejen z důvodu absence obdobných judikátů použití následujících soudních rozhodnutí v daném případě jeví jako stěžejní. Ze stejného důvodu rovněž nebudu odkazovat na jinou judikaturní činnost vnitrostátních soudů, byť, jak bylo uvedeno výše, existují rozhodnutí soudu o rozpuštění politických stran, avšak níže uvedené případy byly „precedentními“. Snad ale ještě důležitějším faktorem je vzájemná provázanost a podobnost DS a DSSS.

2.1.1 Rozsudek NSS „Dělnická strana I“

Vláda jakožto navrhovatelka, podala dne 5. prosince 2008 u NSS na rozpuštění DS podle ustanovení § 15 odst. 1 ZPS. Ten odůvodnila několika tvrzeními a důkazy. V první řadě tím, že poznatků Policie ČR došlo počátkem roku 2008 k výraznému posunu v

---

²⁷ Dělnická strana II, bod 657.

aktivitách DS, které ji v důsledku spolupráce s neregistrovaným Národním odporem staví do pozice blízké ultranacionalistickým uskupením.²⁸ Postupnou radikalizaci DS vláda dokazuje prohlášením tiskového odboru strany ze dne 17. 10. 2008, podle kterého „DS vyhláší nulovou toleranci k polistopadovému politickému systému, po jehož odstranění již delší dobu voláme. V praxi to znamená rozpuštění stávajících parlamentních stran a prošetření všech jejich zločinů po roce 1989. Tento revoluční zvrát si ovšem vyžádá celonárodní účast, a právě k ní naše strana bude v následujících dnech a týdnech obyvatelstvo země mobilizovat.“²⁹

Vláda rovněž odkazuje na konkrétní a opakovaná porušování § 5 ShromZ. To spatřuje zejména v situaci, kdy bylo Magistrátem města Hradce Králové zakázáno shromáždění oznámené na 16. srpna 2008. I přes tento zákaz předseda strany Tomáš Vandas uspořádal spolu s Národním odporem „spontánní demonstraci“ asi 300 stoupenců v podobě pochodu městem.³⁰ Druhé shromáždění DS zorganizovala opět s Národním odporem. Jednalo se o pochod v Litvínově, s cílem na sídliště Janov.³¹ Je na místě podotknout, že se jedná o lokalitu známou díky svému obyvatelstvu, které téměř v naprosté většině tvoří romské etnikum. Dělnická strana v tomto případě nesplnila svou včasnou oznamovací povinnost příslušnému správnímu orgánu. Zároveň neohlášené shromáždění označila jako „Protest Národního odporu a Dělnické strany proti černému teroru.“ Aktivní účast DS je možné potvrdit vystoupením jejich řečníků, kteří se buďto ke straně přihlásili, nebo jejím jménem svolaný dav pozdravili.³² S odkazem na výše uvedená tvrzení vláda uzavřela, že činnost DS je v rozporu s § 4 písm. a) a d) ZPS a tím pádem navrhuje zrušení strany.

K samotnému návrhu vlády je vhodné dodat, že právě ta musí, pokud chce být ve věci úspěšná, unést v řízení břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Navrhovatelka nežádá „pouze“ pozastavení činnosti politické strany, ale přímo její rozpuštění, což představuje mnohem vážnější zásah do práva se svobodně sdružovat. Lze tedy předpokládat, že nároky soudu na přezkum budou daleko přísnější, než by tak bylo v případě pozastavení činnosti politické strany.

Samotná DS pochopitelně navrhla zamítnutí návrhu na její rozpuštění. Strana odkazuje na „pouhé“ porušování ShromZ. Návrh dle jejího názoru neobsahuje tvrzení o

---

²⁸ Dělnická strana I, bod 3.

²⁹ Tamtéž, bod 4.

³⁰ Tamtéž, bod 7.

³¹ Tamtéž, bod 8.

³² Tamtéž.

porušování Ústavy. Ve vyjádření se k návrhu dále DS uvádí, že snaží-li se vláda dokázat, že se DS pokouší uchopit a držet moc způsobem omezujícím dalším subjektům ucházet se o moc ústavními prostředky a směřuje k potlačení rovnoprávnosti občanů, opírá tím vláda svá tvrzení o prohlášení jejího tiskového odboru ze dne 17. 10. 2008. K tomu ale strana kategoricky dodala, že se jedná o nepochopení obsahu tohoto prohlášení. Opoziční politické strany podle názoru DS rovněž vyhlášující nulovou toleranci např. vládnoucím koaličním stranám.³³

DS rovněž kategoricky odmítá jakoukoliv spojitost s nacistickými stranami, zejména s Národním odporem. Neuzavřela totiž s žádným subjektem dohodu o spolupráci, není ve spojení s žádnou stranou nebo hnutím, a ani nespolupracuje s žádným subjektem uvedeným v návrhu.³⁴ Ke zrušenému shromáždění v Hradci Králové uvádí, že bylo řádně ohlášeno a byly uzavřeny i smlouvy o jeho konání, které však byly bezdůvodně a protiprávně zrušeny a v rozporu se ShromZ Magistrát města Hradec Králové shromáždění zakázal.³⁵ Konečně neohlášené shromáždění v Janově DS ospravedlňuje stížnostmi obyvatel Litvínova na „neúnosnou situaci vytvářenou cikány“. Místní volené orgány údajně nepomáhají lidem, kteří si na Romy stěžují, ale naopak je za pomoci Policie ČR chrání.³⁶ Vzhledem k výše uvedenému DS zákonitě žádala zamítnutí návrhu.

Na ústním jednání konaném dne 18. února 2009 vláda doplnila, že není podstatné, zda je porušení právních předpisů ze strany DS bagatelní či podstatné a taky poukázala na prolínání akcí DS s Národním odporem.³⁷ V návaznosti na to DS znovu popřela koalici a dohodu o spolupráci s Národním odporem a zdůraznila, že nemůže nést odpovědnost za situaci, kdy se její člen může na některé z akcí Národního odporu objevit.³⁸ K zakázanému shromáždění v Hradci Králové uvedla, že se jednalo o procházku městem za asistence Policie ČR.³⁹

Následně se NSS v části IV. 1 „Právní rámec“ svého rozsudku zabýval právní úpravou důležitou pro rozpuštění politické strany. Odkazoval tak na relevantní ustanovení Ústavy, LZSP i Úmluvy, nebo na účel existence politických stran. Rovněž

---

³³ Dělnická strana I, bod 14.

³⁴ Tamtéž, bod 15.

³⁵ Tamtéž, bod 17.

³⁶ Tamtéž, bod 18.

³⁷ Tamtéž, bod 26 – 27.

³⁸ Tamtéž, bod 31.

³⁹ Tamtéž, bod 33.

citoval příslušnou judikaturu ÚS i ESLP, a to zejména v bodě 50, kde odkazoval na kritérium nezbytnosti, a v bodě 57, kde poukázal na kritérium přiměřenosti, jež jsou zkoumané v rámci testu nezbytnosti z celkového pětistupňového testu ESLP, který je podrobně rozebrán v následující kapitole.

V části IV. 2 „Aplikace právního rámce na skutková zjištění“ NSS hodnotil zejména vládou tvrzenou spoluprací Dělnické strany s Národním odporem. K tomuto bodu soud uvedl, že vláda není schopná doložit text písemné dohody o spolupráci a neví ani, zda nějaká podobná dohoda existuje. K dalšímu tvrzení týkajícího se účastní členů DS na akcích Národního odporu NSS uvedl, že ani v tomto případě vláda nenavrhlá soudu provedení žádných konkrétních důkazů či listin.⁴⁰ Pro soud tedy nebylo dostačující, že se vláda odkázala na obecně známé skutečnosti předávané Policií ČR a týkající se stavu extremismu v ČR.

Jedním z vládou předložených důkazů byl i videozáznam ze shromáždění v Litvínově. Z něj však podle NSS nevyplývá, že by některá z útočících osob byla členem DS.⁴¹ Všechny tyto skutečnosti přispěly k dílčímu závěru, že vláda neunesla své břemeno důkazní, jelikož se jí nepodařilo dokázat vztah Dělnické strany s Národním odporem. Tomuto se nevyhnula ani konstatování o obecně známých skutečnostech.⁴²

Další argument vlády o snaze strany uchopit moc nedemokratickými prostředky rovněž soud smetl ze stolu. Uvedl, že nelze mít za prokázané, že by tiskové prohlášení DS hovořilo o odstranění podstatných náležitostí demokratického právního státu ve smyslu čl. 9 odst. 2 Ústavy, které jsou onou chráněnou hodnotou. Politickou stranu nelze postihnout za její kritiku právního a ústavního pořádku, byť nazvanou jako revoluční.⁴³

Posledními projednávanými body, kterými se NSS v svém rozsudku zabýval, byla neohlášená shromáždění v Hradci Králové a Litvínově. Avšak i v těchto případech se projevila vládní důkazní nouze. Podle soudu totiž vláda nepředložila relevantní důkaz, který by potvrdzoval její tvrzení. NSS uvedl, že účastníkům shromáždění v Hradci Králové nemuselo být známo, že průvod městem je neohlášený nebo spontánní.⁴⁴ Odkázal rovněž na judikaturu ESLP, který v podobném případě konstatoval, že „*porušení předpisů upravující výkon shromažďujícího práva, které je postižitelné pokutou v rámci správního trestání, může být jen velmi obtížně považováno za relevantní a dostatečný důvod pro*

---

⁴⁰ Dělnická strana I, bod 70.

⁴¹ Tamtéž, bod 74.

⁴² Tamtéž, bod 77.

⁴³ Tamtéž, bod 85.

⁴⁴ Tamtéž, bod 90.

*pozastavení činnosti politické strany.*⁴⁵ Je tedy zřejmé, že za těchto okolností nemůže namítané tvrzení a k němu (ne)předložený důkaz vést ani k rozpuštění politické strany.

Ke shromáždění v Litvínově NSS dodal, že nečinnost vlády ponechává skutková zjištění značně kusá. Lze mít za prokázané pouze to, že se daného dne v Litvínově shromáždění skutečně konalo, a které nebylo v souladu s § 5 ShromZ řádně oznámeno a nejméně dva z řečníků vyjádřili svou podporu Dělnické straně.⁴⁶ Ovšem i kdyby vláda prokázala všechna svá tvrzení ohledně shromáždění v Litvínově, jako důvod pro rozpuštění strany tento argument neobstojí, protože se jednalo o ojedinělé porušení ShromZ.⁴⁷

Právě v této fázi se projevila propast na straně vlády, kdy NSS mnohdy nezbylo nic jiného než konstatovat, že tvrzení vlády jsou pouze obecná, navíc důkazně dostatečně nepodložená.⁴⁸ K tomu navíc dodal, že nerozhoduje na základě skutečností údajně známých z médií a na základě blíže nespécifikovaných informací, které mají být dostupné na internetu, ale na základě skutkového stavu.⁴⁹ Nelze si rovněž nevšimnout jakýchsi pomocných vodítek, v níž vládu poučil, za jakých okolností by prokázání toho kterého tvrzení mohlo vést i k rozpuštění strany; respektive vládu navedl, jak by její případný příští návrh měl zhruba vypadat.⁵⁰

Závěrem NSS shrnul, že politické strany mají v zastupitelské formě demokracie svůj jedinečný význam, proto požívají zvýšené ochrany. Zásah do práva sdružovat se v politických stranách a hnutích je možný pouze na základě zákona, v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých. Vždy se musí jednat o zásah, který je v demokratické společnosti nezbytný.⁵¹ NSS také uvedl čtyři podmínky, které musí být pro rozpuštění politické strany kumulativně splněny a jež se velmi blíží pětistupňovému testu používanému ESLP, a to: 1) zjištěné chování strany je protiprávní, 2) je jí přičitatelné, 3)

---

⁴⁵ European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 28793/02 Christian Democratic People's Party v. Moldova. Strasbourg. 14 February 2006, § 71 – 73, 76.

⁴⁶ Dělnická strana I, bod 100.

⁴⁷ Tamtéž, bod 101.

⁴⁸ FOUKALOVÁ, Kristýna; MOLEK, Pavel. Dělnická strana - rozpuštění politické strany ve třech dějstvích. *Soudce*, 2010, č. 10, s. 24.

⁴⁹ Dělnická strana I, bod 77.

⁵⁰ K tomuto více Dělnická strana I, body 78, 86 a 91.

⁵¹ Tamtéž, bod 105.

představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát a konečně 4) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli.⁵²

Nad to NSS příznačně poznamenal, že v souladu s § 96 SŘS rozhoduje podle skutkového stavu, který tu je v době rozhodnutí soudu. Z toho nám jednoznačně plyne skutečnost, že tento zamítavý rozsudek nemůže vyloučit plán vlády v budoucnu podat nový návrh na rozpuštění DS. Jak jistě sami víme, zanedlouho se tak skutečně stalo.

2. 1. 2 Rozsudek NSS „Dělnická strana II“

Vláda se svým neúspěchem z března roku 2009 rozhodně nenechala rozhodit. I když napoprvé NSS nevyhověl jejímu návrhu a Dělnickou stranu nerozpustil, vláda to nevzdala a 17. Zářím 2009 podala nový návrh na rozpuštění této strany.⁵³ Ten byl co do propracované argumentace a rozsáhlé důkazní prostředky daleko kvalitnější. Současně pozitivně můžeme vnímat i je jeho členění sestávající se z 1) veřejných akcí DS a jejího propojení s dalšími subjekty, 2) programu, stavu a veřejných projevů strany, 3) dále také z osobních charakteristik představitelů DS a konečně i 4) dalších významných skutečností osvědčující důvodnost návrhu. Aby bylo možné pochopit jednotlivé souvislosti, je nutné uvést argumentaci obou stran a průběh řízení, neboť je zřejmé, že se bude jednat o hlavní body, k nimž se NSS ve svém hodnocení vyjádří.

Hned v úvodu navrhovatelka uvádí, že si je vědoma krátkosti doby mezi uplynutím zamítavého návrhu a podáním nového, nicméně je přesvědčena o odůvodněnosti návrhu a o tom, že NSS můžeme tomuto návrhu vyhovět.⁵⁴ Dělnická strana podle názoru vlády „zneužívá politických svobod k aktivitám, které prvoplánově směřují mimo rámec a zájem demokratické společnosti, tedy programově porušuje Ústavu nebo na ústavní principy útočí, ohrožuje mravnost, veřejný pořádek a práva a svobody občanů“.⁵⁵ Vláda rovněž zmiňuje skutky podřaditelné pod § 4 písm. d) ZPS. Většinou jde o veřejná shromáždění a obdobné aktivity. Následně návrh popisuje jednání, výroky či texty osvědčující úmysl odstranit demokratický základ státu.

V první části věnující se veřejným akcím DS vláda uvádí, že odkazování Dělnické strany na české národně-sociální hnutí je pouhou zástěrkou a že fakticky se strana jak v propagované ideologii, tak s ohledem na používanou symboliku, opírá o hitlerovský

---

⁵² Dělnická strana I, bod 106.

⁵³ K tomuto více Zveřejněný návrh.... Nejvyšší správní soud [online]. 2009 [cit. 2016-11-1]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

⁵⁴ Tamtéž, Úvod, bod 1.

⁵⁵ Tamtéž, Úvod, bod 5.

nacionální socialismus a moderní neonacismus.⁵⁶ Na to vláda podává stručnou charakteristiku neonacistických a ultranacionalistických hnutí, se kterými udržuje DS blízkou spolupráci. Jedná se zejména o Národní odpor, Autonomní nacionalisté, Resistance Women Unity, Národní korporativismus a Dělnickou mládež.⁵⁷ Tato spolupráce se má projevovat ve dvou směrech, a to 1) v pořádání společných akcí případně účasti představitelů a členů stran a hnutí na vzájemných akcích a také 2) aktivní podílení se těchto propojených subjektů na činnosti DS, přičemž výrazná část osob z těchto hnutí je členy DS a byla dokonce kandidáty této strany v krajských volbách, volbách do Evropského parlamentu a parlamentních volbách v letech 2008 a 2009.⁵⁸

Následně vláda uvádí na třicítce veřejných akcí a demonstrací konaných po celém území ČR, na nichž často dochází k projevům rasismu a antisemitismu. K opěrným bodům této části patří zejména protesty v Janově, o něž se navrhovatelka opírala i ve svém prvním návrhu, ale v tomto případě je opatřila slušnou dávkou důkazů, zejména policejních zpráv z těchto akcí. Abychom si vytvořili určitou představu, jaká atmosféra panovala v Národním odporu, můžeme uvést, že např. v roce 2006 skupina 41 neonacistů právě z toho subjektu, se dotázala tehdejšího prezidenta ČR Václava Klause, o svolení sloužit v iránské armádě z důvodu konfliktu mezi Izraelem a Hizballáhem a a z důvodu spekulací o možné izrealsko iránské válce.⁵⁹

Zvláštní formou veřejných aktivit Dělnické strany je pak zřízení Ochranných sborů, jež strana na svém webu oficiálně zakotvuje a jejichž cílem je ochrana představitelů strany a organizování a dohled nad stranickými akcemi. Z policejních zpráv vyplývá, že aktivní členové těchto sborů jsou často ozbrojeni, jež je v rozporu s § 5 odst. 2 ZPS, podle kterého „*strany a hnutí nesmějí být ozbrojeny a nesmějí zřizovat ozbrojené složky.*“ Z reakcí veřejnosti je zřejmé, že pochody Ochranných sborů DS přesně cílenými lokalitami vyvolávají strach u romského obyvatelstva a tím vytváří společenské napětí.⁶⁰

V další části vládního návrhu odkazuje navrhovatelka na program a projevy DS. Uvádí zejména taková programová ustanovení, jež jsou podle ní xenofobní a rasistická, potírající rovnost občanů. Jedná se o prohlášení jako zavedení určování národnosti

---

⁵⁶ Zveřejněný návrh..., A. Veřejné akce DS. Propojení s dalšími subjekty, bod 5.

⁵⁷ K tomuto více Zveřejněný návrh..., A. Veřejné akce DS. Propojení s dalšími subjekty.

⁵⁸ Tamtéž, bod 6.

⁵⁹ MAREŠ, Miroslav. *NATIONAL AND RIGHT-WING RADICALISM IN THE NEW DEMOCRACIES: CZECH REPUBLIC*, s. 18.

⁶⁰ Zveřejněný návrh..., A. Veřejné akce DS. Propojení s dalšími subjekty, bod 11.

obyvatel, vypovězení všech přistěhovalců a zrušení veškerých podpor pro ně či odmítání homosexuálních partnerství.⁶¹ K tomuto vláda dodává, že tyto body programu nejsou pouhou proklamací, ale že DS skutečně usiluje o omezení či zrušení některých základních lidských práv a svobod, což je bezpochyby v rozporu s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky státu.⁶²⁶³

S odkazem na judikaturu ESLP vláda uzavírá, že politické strany mohou v rámci svobody projevu vyjadřovat názory, které jsou dost šokující, zraňující nebo pohoršující, ale rozhodně je nelze vykládat jako omluvu či liberaci projevů zjevně rasistických, xenofobních či jinak urážejících lidí.⁶⁴ Ze všeho výše uvedeného plyne, že strana nerespektuje základní demokratické principy a není ani lhostejná k prosazování svých zájmů pomocí násilí na shromážděních či demonstracích.

Poslední dva úseky návrhu hovoří o osobních charakteristikách představitelů DS a dalších významných skutečnostech osvědčujících důvodnost návrhu. Vzhledem k závažnosti výše uvedeného se nejedná až o tak podstatné záležitosti, aby bylo nutné se o nich zde zmiňovat podrobněji. Snahou vlády bylo spíše uvedenými body vykreslit obraz o DS v celkovém měřítku a podpořit tak vyhovění jejímu návrhu, než aby se jednalo o klíčová fakta návrhu, na nichž by mohla stavět svou argumentaci.

DS se vyjádřila ke všem namítaným bodům vládního návrhu. Hned z úvodu uvedla, že už fakt, že byla zaregistrována, dokazuje zákonnost jejích stanov.⁶⁵ Zapřela všechny subjekty, s nimiž měla být údajně propojená, zejména s organizacemi Národní odpor, Autonomní nacionalisté, Resistance Women Unity a Národní korporativismus. K jejímu spojení s Dělnickou mládeží strana uvedla, že personální propojení u jedné osoby nemůže být důvodem kritiky a rovněž obviňuje vládu, která se projevům a vyjádřením snaží dát nádech, který nikdy neměly.⁶⁶

Dělnická strana se taktéž distancovala se od shromáždění a demonstrací, jež měla údajně svolat. Nesouhlasila tak s tvrzením vlády, že chování strany je neuctivé,

---

⁶¹ Zveřejněný návrh..., B. Program, stanovy, veřejné projevy DS, body 5, 6 a 8.

⁶² Zveřejněný návrh..., B. Program, stanovy, veřejné projevy DS, bod 12.

⁶³ Zářným příkladem jednoho z těchto projevů mohou být slova předsedy DS, Tomáše Vandase, přednesená 1. 5. 2008 v Praze: *„Tento nepřítel, liberální režim halený do hávu demokracie a humanity, postupně rozežírá zdravé základy nejenom českého národa, ale celé Evropy. Parazitě zaplavují naši zemi, chobotnice s černými chapadly rdousí naši krásnou, čistou, bílou vlast. Nechceme, aby se naše země stala žumpou, v níž se budou hromadit imigranti ze všech koutů světa, kde veškeré výhody budou mít nepřizpůsobivé menšiny a poctivě pracující občan je bude dotovat ze své kapsy.“*

⁶⁴ Zveřejněný návrh..., B. Program, stanovy, veřejné projevy DS, bod 24.

⁶⁵ Dělnická strana II, bod 102.

⁶⁶ Tamtéž, bod 120 – 121.

neukázněné a přičící se zásadám pokojného soužití ve společnosti a chování na veřejnosti.⁶⁷ V následujících více než třiceti bodech strana odmítla jakoukoliv souvislost či zodpovědnost za demonstrace, které ji vláda ve svém návrhu vytýkala. Častokrát namítala, že nebyla svolavatelkou akce nebo zpochybnila vystoupení svých představitelů a členů. Na závěr svého vyjádření DS dodala, že vláda proto podala návrh jako „preventivní akci, která kromě zastrašení svobodomyšlných lidí v ČR má za cíl odstříhnutí DS od státního příspěvku.“⁶⁸ Jak si ale ukážeme dále, o preventivní akci se v žádném případě nejednalo.

Na úvod řízení vyvstala otázka, zda je vládní návrh vzhledem k námitce rei iudicatae vůbec projednatelný. NSS odkázal na bod 108 svého prvního rozhodnutí Dělnická strana I., podle nějž „zamítavé rozhodnutí o návrhu na rozpuštění politické strany nevyklučuje podání jiného návrhu na rozpuštění stejné politické strany v budoucnu.“ Zároveň připodobnil návrh vlády na římskou žalobu in personam, podle které může být tatáž osoba žalována o totéž z jiné kauzy.⁶⁹ Jinak řečeno, zamítnutí nelze vykládat jako jakýsi glejt, který dotčené politické straně dává jednou provždy punc nerozpustitelnosti státem.⁷⁰ I když účastníci sporu i petit návrhu znějí stejně, DS se nepochybně vyvíjí a i z časového hlediska narůstá počet akcí, již se účastní a které i vláda v návrhu namítá. Z tohoto důvodu NSS shledal námitku překážky věci rozsouzené jako nedůvodnou.

V samotném posouzení věci vycházel NSS, stejně jako v jeho předchozím rozsudku, z kumulativního splnění čtyř podmínek, které jsou nezbytné pro to, aby mohla být příslušná politická strana rozpuštěna:

1. zjištěné chování politické strany je protiprávní,
2. je této straně přičitatelné,
3. představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát a
4. zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli.⁷¹

V době mezi vynesením rozsudku Dělnická strana I. a rozhodováním v příslušné věci se k rozpuštění politických stran vyjádřil i ESLP v rozhodnutí Batasuna, jež podle NSS představuje další výkladové vodítko ve věci DS. Tento poznatek vnímám velmi kladně, jelikož poukazuje na to, že si je NSS této judikatury vědom a v souladu s ní tak může opřít i svou argumentaci v projednávané věci.

---

⁶⁷ Dělnická strana II, bod 123.

⁶⁸ Tamtéž, bod 157.

⁶⁹ Tamtéž, bod 205.

⁷⁰ Tamtéž, bod 210.

⁷¹ Tamtéž, bod 228.

Jako prvním z namítaných bodů se NSS zabývat programovou orientací Dělnické strany. Soud vyhodnotil jako nevěrohodnou argumentaci DS, podle níž by požadované určování národnosti bylo dobrovolné, a přirovnal ji k norimberským zákonům.⁷² Předmětné body programu a k nim související předvolební spoty označil za xenofobní, šovinistické a rovněž homofobní, protože podle něj požadavek trestnosti homosexuality je nutno považovat v civilizovaném prostředí za nepřijatelný.⁷³ Jak však NSS prozatím zmínil, to samo o sobě neumožňuje DS rozpustit.

Dělnické straně ani neobstál před NSS argument, že jí nelze přičítat projevy jejího předsedy a dalších představitelů s tím, že jsou to pouze jejich osobní myšlenky a případně že za ně nebyli ani trestně stíháni či odsouzeni. Poněkud děsivě znění slova Tomáše Vandase, která NSS shledal za nikoliv ojedinělý exces a cituje další příklady těchto rasistických projevů.⁷⁴ Závěrem k tomuto bodu NSS uvedl, že nahlíženo prizmatem těchto projevů lze zároveň uzavřít, že program DS bezpochyby směřuje k omezování základních práv a svobod a tím i k odstranění některých základních náležitostí demokratického právního státu.⁷⁵

Dalším projednávaným bodem byl tvrzený hitlerovský nacionální socialismus. NSS předeslal, že se nezabýval pouhým výkladem pojmu, ale vycházel i ze svědecké výpovědi Michala Mazla, dlouhodobého specialisty Ministerstva vnitra na extremismus, podle kterého se DS se explicitně nehlásí k německému nacionálnímu socialismu, ale odkazuje na něj a lze tak „*snadno dovodit, že nacionální socialismus v podání Dělnické strany jednoznačně koresponduje v hláсанé ideologii a používaných symbolech s hitlerovským nacionálním socialismem.*“⁷⁶ Pro dokreslení situace rovněž soud uvedl i články, s nimiž DS spojil.⁷⁷

Soud taktéž vyjádřil svůj názor ohledně souvislosti DS s ozbrojenými Ochrannými sbory, již strana dementovala. Toto popření označil NSS za nedůvěryhodné a dodal, že

---

⁷² Dělnická strana II, bod 256.

⁷³ FOUKALOVÁ, Kristýna; MOLEK, Pavel. Dělnická strana..., s. 24.

⁷⁴ Jedním z příkladů těchto projevů jsou slova Tomáše Vandase pronesená v Brně 1. 5. 2009: „*Naši krásnou českou zemi zaplavila ničivá imigrantská vlna tsunami, která ničí vše, co je nám drahé a krásné ... Dále jsme se postavili na obranu slušných lidí na litvínovském sídlišti Janov, tito lidé byli terorizováni nepřizpůsobivým etnikem a již nehodlali trpět takové násilí*“

⁷⁵ Dělnická strana II, bod 326.

⁷⁶ Tamtéž, bod 339.

⁷⁷ V jednom z citovaných článků např. zaznělo, že nacionální socialismus znamená také dostatečný životní prostor pro bílého člověka – dosáhnout soběstačnosti bílé rasy. K tomuto více viz Dělnická strana II, bod 342.

činnost Ochranných sborů a směřovala k vyvolávání konfliktů a rasové nesnášenlivosti vůči romskému etniku.⁷⁸

Velký prostor věnoval NSS propojení DS s neonacistickými a ultranacionalistickými hnutími, k nimž se postupně také vyjádřil. Kromě zaregistrované Dělnické mládeže se jedná o uskupení volná, spontánní a bez formální struktury, v čemž dal NSS vládě za pravdu. V daném případě tak nelze očekávat, že jakákoliv spojitost DS s danými subjekty bude potvrzena písemnou spoluprací, na což se strana snažila poukázat a NSS tento její záměr označil za zavádějící.⁷⁹

Bylo tak prokázáno propojení DS s Národním odporem coby neregistrovanou radikální neonacistickou organizací, což NSS dovodil z webových stránek Národního odporu a pořádaných akcí, když na některých z nich se svým projevem vystoupil i Tomáš Vandas.⁸⁰ De facto stejným způsobem zhodnotil NSS i spolupráci DS s Autonomními nacionalisty a Resistance Women Unity, která je ženskou odnoží Národního odporu a jež NSS označil za agresivní, xenofobní a rasově nesnášenlivou.⁸¹

Seskupení Národní Korporativismus mělo pro NSS v celkovém měřítku pouze omezený význam, jelikož to ukončilo svou činnost k 8. dubnu 2008. Naopak NSS dospěl k závěru, že provázanost DS s Dělnickou mládeží je jednoznačná, avšak v probíhajícím řízení se zdržel hodnocení protiprávnosti tohoto legálně existujícího sdružení.

Velmi trefně tak k těmto subjektům NSS doplnil, že *„zatímco totiž zmíněná neformalizovaná hnutí působí zásadně mimo politický systém a pod rouškou anonymity mohou daleko otevřeněji projevovat svoje cíle, představuje pro v zásadě stejnou skupinu osob DS politickou platformu, která jim umožňuje legálně působit i na politické scéně.“*⁸² Dělnická strana tak ukazuje svou předstíranou tvář, kdežto s ní propojená sdružení tvář skutečnou a tato spolupráce je dlouhodobá a v posledním roce v žádném případě nezeslábla.

Konečně posledním bodem, na který se NSS na bezmála dvaceti stranách své argumentace k němu zaměřil, byly veřejné akce za účasti DS. Soud prokázal, že DS na shromážděních spolupracuje se shora uvedenými subjekty a je přitom nerozhodné, kdo z nich akce pořádal. Svou pozornost zaměřil zejména na demonstraci v Janově. Tomáš Vandas si ve svých vyjádřeních před soudem protirečil s tím, jak danou akci prezentoval

---

⁷⁸ Dělnická strana II, bod 383.

⁷⁹ Tamtéž, bod 386.

⁸⁰ K tomuto více Dělnická strana II, body 391 – 446.

⁸¹ Dělnická strana II, bod 467 a 469.

⁸² Tamtéž, bod 484.

na webu Dělnické strany. Mítink DS podle názoru NSS představoval jen vytvoření zázemí pro následné jednoznačně protiprávní a násilnické akce, zaměřené proti romské skupině obyvatel.⁸³

Závěrem svého rozsudku NSS zhodnotil čtyři kritéria, jejichž naplnění je rozhodující pro rozpuštění politické strany. Nejprve se proto zabýval podmínkou protiprávnosti, jež označil za naplněnou. DS totiž směřuje k vyvolání národnostní, rasové, etnické a sociální nesnášenlivosti a tím k omezení základních lidských práv a svobod, zejména práv menšin, což představuje odstranění demokratických základů právního státu.⁸⁴ Svými sympatiemi s totalitní ideologií nacionálního socialismu a propojením s neonacistickými hnutími v ČR, společně s nimiž se nezdráhala ani použít násilí, tak Dělnická strana porušila § 4 písm. a) a d) ZPS.⁸⁵

O naplnění kritéria přičitatelnosti rovněž nebylo v řízení pochyb. Veškerá prohlášení představitelů strany totiž nebyla uskutečňována nijak separátně, nýbrž na shromážděních strany popř. s ní spojených subjektů a z funkce svých stranických pozic.⁸⁶ Straně rovněž ve výsledku nepřidalo ani množství článků a vyjádření na webových stránkách nebo v tisku, jež tento závěr soudu potvrzuje.

Dalším krokem bylo posouzení podmínky bezprostřednosti rizika ohrožení demokracie. NSS uvedl, že naplnění tohoto kritéria nespátřuje pouze v pravděpodobnosti, kdy by strana ve volbách získala parlamentní většinu a nastoupila k moci, ale i situaci, kdy může destabilizovat stávající systém na lokální úrovni, jejímž příkladem může být stav v Janově.⁸⁷ Významná je dle názoru NSS i skutečnost, že DS představuje monopolní politickou platformu pro všechny extremistické skupiny v ČR. Schopnosti strany ve snaze o zhroucení systému, byť prozatím jen na místním stupni, jednoznačně představují bezprostřední riziko ohrožení demokracie.⁸⁸

Konečně posledním z podmínek pro rozpuštění politické strany NSS uvedl proporcionalitu mezi omezením sdružovacího práva a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot. Posuzoval tak, zda nejde použít mírnější prostředek, než je rozpuštění strany. NSS k tomuto však uvedl, že individuální bezprostřední potrestání osob páchající násilí bylo vzhledem k masovým útokům takřka nemožné, jelikož pořádkové síly byly

---

⁸³ Dělnická strana II, bod 573.

⁸⁴ Tamtéž, bod 626.

⁸⁵ Tamtéž, bod 627 – 629.

⁸⁶ Tamtéž, bod 637.

⁸⁷ Tamtéž, bod 643.

⁸⁸ Tamtéž, bod 650.

plně zaměstnány ochranou napadaných osob. Výše uvedené tak nenechává pochyb o tom, že DS zakládá svoji existenci na vyvolání strachu a nenávisti.⁸⁹ V takovém případě není možné uvažovat ani o „pouhém“ pozastavení činnosti DS, jelikož lze mít důvodné obavy o možné nápravě situace. Z těchto všech důvodů NSS Dělnickou stranu dne 17. února 2010 rozpustil.

Velmi příhodně si byl však NSS vědom toho, že rozpuštěním strany nevymizí její protagonisté z veřejného života. Rozpuštění DS tak znamená pouze její vyřazení ze soutěže politických stran, nikoliv vyřazení jejich představitelů a členů. To přivedlo soud i k otázce, zda má vůbec smysl tak konat. Odpověď vzhledem k vynesenému výroku rozsudku už známe. Rozpuštění strany má dle NSS jistou preventivní funkci a nově vzniknuvší politický subjekt si musí při své činnosti počínat s vědomím předchozího rozpuštění, které nastavuje hranice jeho budoucího jednání.⁹⁰ Zda si DSSS vzala slova NSS k srdci, se věnujeme v následujících kapitolách.

2. 1. 3 Usnesení ÚS ve věci rozpuštění Dělnické strany

Poslední záchranný krok, o který se Dělnická strana pokusila na vnitrostátní úrovni, bylo podání stížnosti k Ústavnímu soudu.

V úvodní části odůvodnění svého návrhu DS uvedla, že vnímá rozhodnutí NSS Dělnická strana II. Jako násilné vynucování politické korektnosti na úkor základních ústavních svobod, kdy *„celé řízení vykazovalo typické znaky středověkého čarodějnického procesu. Obrazně řečeno, jediným smyslem procesu bylo pojmenovat Satana (národní socialismus), najít na DS ďáblovo znamení a následně hříšníka upálit. Vina hříšníka byla předem jasná, dokazování bylo místy až ordálové a zjištěné poznatky soud vykládal zcela tendenčně.“*⁹¹ Lze však pochybovat, že tato úctyhodně formulovaná metafora by DS zajistila v celé věci úspěch a ÚS by její stížnosti vyhověl.

V další části odůvodnění DS jakožto navrhovatelka namítala procesní vady, jimiž rozsudek NSS podle ní trpěl. Hned první argument byl zcela irelevantní. Strana namítala, že NSS neměl pravomoc ve věci rozhodovat, protože politickou stranu lze rozpustit jen z důvodu nepředložení finanční zprávy Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR dle § 13 odst. 1 písm. b) ZPS.⁹² Takováto interpretace je zcela mylná, což potvrdil i ÚS, když

---

⁸⁹ Dělnická strana II, bod 653 a 654.

⁹⁰ Tamtéž, bod 658.

⁹¹ Usnesení, Odůvodnění, bod I, odst. 3.

⁹² Tamtéž, bod II, odst. 1.

uvedl, že NSS nepochybně příslušný k rozpuštění DS je a odkázal na právní argumentaci podle bodů 196 až 202 rozsudku Dělnická strana II.

DS samozřejmě neopomenula namítat překážku věci rozsouzené s odkazem na rozhodnutí Dělnická strana I s tím, že její činnost může být posuzována až po 5. březnu 2009, protože před tímto datem shledána byla za nezávadnou.⁹³ Rovněž tuto argumentaci ÚS navrhovatelce odmítl s odůvodněním, že podle zamítavého rozsudku Dělnická strana I vláda neunesla své břemeno tvrzení a břemeno důkazní a proto činnost strany nijak komplexně nezkoumal.⁹⁴ Tudíž s ohledem na uvedené nelze dovodit, že by činnost strany byla do 5. března 2009 zcela v souladu s právním řádem.

Strana se opřela i do prováděných důkazů. Za nezákonnou označila svědeckou výpověď Michala Mazla, jelikož se podle ní jednalo o důkazní prostředek znaleckým posudkem a výslechem znalce, což představovalo porušení jejího práva na spravedlivý proces.⁹⁵ I tento argument smetl ÚS s odkazem na předchozí judikaturu ze stolu a dodal, že v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů spadá dokazování do výlučné kompetence obecného soudu a ÚS by zasáhl v případě, kdy tento soud v dané věci postupoval zcela libovolně.⁹⁶ V našem případě ale k ničemu takovému nedošlo a NSS provedl důkazy bez jakýchkoliv nedostatků.

V souladu s pořekadlem „tonoucí se stébla chytá“ namítala DS další procesní vadu, jež měla podle ní spočívat v zmatečnosti a nepřezkoumatelnosti odůvodnění napadaného rozsudku, protože navzdory jeho rozsáhlému znění není zřejmý důvod rozpuštění strany. NSS podle navrhovatelky opomenul objasnit konkrétní důvody rozpuštění, především řádně nepopsal zjištěný skutkový stav.⁹⁷ ÚS tento argument označil za povrchní a uvedl, že obsáhlost rozsudku NSS je dána rozsahem a důkladností provedeného dokazování.⁹⁸

Posledním argumentem, o který se DS opřela, bylo to, že nebyla předložena žádná pravomocná rozhodnutí prokazující protiprávnost jednání navrhovatelky či jejich představitelů a NSS tak inklinoval k principu kolektivní viny a plošně straně přičítal chování osob vystupujících na stranických shromážděních.⁹⁹ K tomuto ÚS konstatoval,

---

⁹³ Usnesení, Odůvodnění, bod II, odst. 2.

⁹⁴ Tamtéž, bod IV, odstavec 3.

⁹⁵ Tamtéž, bod II, odstavec 4.

⁹⁶ Tamtéž, bod IV, odstavec 4.

⁹⁷ Tamtéž, bod II, odstavec 6.

⁹⁸ Tamtéž, bod IV, odstavec 6.

⁹⁹ Tamtéž, bod II, odstavec 7.

že skutečný program a veškerá činnost strany směřuje k vyvolání národnostní, rasové, etnické a sociální nesnášenlivosti a to zároveň vyloučilo možnost pouhého pozastavení činnosti DS.¹⁰⁰

Lze shrnout, že ÚS si se stížností DS nebral servítky a všechny její argumenty popřel. Uvedl, že stížnost neobsahuje nic jiného než opakování výhrad a argumentů uplatněných už v řízení před NSS. Zlu je podle ÚS nutno čelit vždy, bez ohledu na to, v jaké podobě přichází.¹⁰¹ Dělnickou stranou namítanou tendenci NSS vyhovět návrhu vlády taktéž ÚS zpochybnil a konstatoval, že NSS v přezkoumávané věci roli nezávislého a nestranného soudu bez pochyb naplnil.¹⁰²

V souladu s výše uvedeným nezbylo ÚS nic jiného, než stížnost DS odmítnout a potvrdit tak rozsudek NSS o jejím rozpuštění.

Jako patřičné mi na tomto místě přijde uvést argument, o nějž se vláda opřela ve svém návrhu na rozpuštění DS, a to že rozpuštění politické strany je preventivní krok, při němž není rozhodný faktický vliv strany. Pokud by bylo možné politickou stranu rozpustit až v období, kdy bude moci uskutečnit své cíle, ztratila by tato možnost stranu rozpustit jako prevenci před prosazováním nedemokratických myšlenek smysl.¹⁰³ Nelze tedy vyčkávat na okamžik, kdy by politická strana získala křesla v Parlamentu ČR a až poté by ji soudy mohli rozpustit. Situace by mohla eskalovat v daleko radikálnější myšlenky a postoje strany a projevit se tak ve formě násilí zejména k etnickým menšinám. Nelze proto NSS ani ÚS vyčítat (spíše naopak), že Dělnické straně prvně nepozastavili činnost a s jejím rozpuštěním nikterak neotáleli.

2. 1. 4 Stížnost DS k ESLP

Dalo by se tvrdit, že už mnohem méně lidí zaregistrovalo fakt, že se DS po odmítavém usnesení ÚS obrátila se svou stížností k ESLP. K uzavření případu DS došlo v ČR 27. května 2010, kdy právě v tento den vydal ÚS své rozhodnutí.

Úmluva v čl. 35 odst. 1 stanoví podmínky přijatelnosti stížnosti k ESLP.¹⁰⁴ DS spolu s předsedou strany Tomáše Vandasem, jakožto stěžovatelé, podali tuto stížnosti

---

¹⁰⁰ Usnesení, Odůvodnění, bod IV, odst. 7.

¹⁰¹ Tamtéž, bod IV odst. 8 a 9.

¹⁰² Tamtéž, bod IV, odst. 14.

¹⁰³ Zveřejněný návrh..., E. Právní argumentace, bod 16.

¹⁰⁴ „Soud může posuzovat věc až po vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné vnitrostátní rozhodnutí.“

dne 25. října 2010, čímž splnili půlroční lhůtu stanovenou tímto ustanovením. Zároveň byla dodržena i podmínka vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy.

ESLP ve svém prohlášení o faktech případu shrnul skutkové okolnosti a odkázal na relevantní vnitrostátní právní úpravu.¹⁰⁵ Stěžovatelé se na základě článku 6 Úmluvy domáhali nápravy, když tvrdili, že vnitrostátní rozhodnutí nebyla fér, byla založena na nepřípustném důkazu, a že stížnost k ÚS měla být rozhodnuta na plenárním zasedání a nikoli porotou složenou ze tří soudců.¹⁰⁶ Opíraje se o čl. 9, 10 a 11 DS namítá, že jejím rozpuštěním byla porušena svoboda projevu a sdružování a že strana byla penalizována za vyjadřování politických názorů.¹⁰⁷

V závěru tohoto prohlášení se soud obou zúčastněných stran dotázal, zda došlo k porušení práva stěžovatelů na svobodu sdružování v rozporu s čl. 11 Úmluvy a jestli bylo jednání žalobců v projednávané věci zaměřeno na porušení práv a svobod ve smyslu čl. 17 Úmluvy.¹⁰⁸

Dne 26. března 2013 však ESLP vydal rozhodnutí, jímž zastavil řízení o stížnosti rozpuštěné Dělnické strany a jejího bývalého předsedy.¹⁰⁹ V souladu s čl. 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy, může soud v kterékoli fázi řízení rozhodnout o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů, jestliže okolnosti dovolují dospět k závěru, že stěžovatel již nemíní trvat na své stížnosti. Jak uvedlo Ministerstvo spravedlnosti ve svém tiskovém prohlášení, důvodem rozhodnutí byla skutečnost, že stěžovatelé nereagovali na stanovisko vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti jejich stížnosti, a to ani po upozornění ze strany ESLP o procesních důsledcích, které může tento postup mít.¹¹⁰ Proti tomuto rozhodnutí zároveň nebylo možné podat žádný opravný prostředek, čímž byla kauza rozpuštění DS definitivně ukončena.

Lze jen spekulovat, čeho chtěl bývalý předseda strany stížností skutečně docílit. Zda opravdu účinné nápravy, když by české soudy rozpustily stranu v rozporu s právními předpisy, nebo pouze jakéhosi mediálního zviditelnění či prvotního naštvání

---

¹⁰⁵ European Court of Human Rights. *Statement of facts and questions: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic.*

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ European Court of Human Rights. *Statement of facts and questions: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic.*

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ European Court of Human Rights. *Decision: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic.*

¹¹⁰ Tiskové prohlášení Ministerstva spravedlnosti k rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Dělnická strana a Tomáš Vandas proti České republice. In: *Justice.cz* [online]. 2013 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5103&d=328497>

z výsledku soudních řízení v ČR. DS spolu s Tomášem Vandasem měli k podání vyjádření ke stanovisku vládu stanovenou lhůtu do 21. srpna 2012.¹¹¹ Jejich pasivita však zapříčinila zastavení řízení. Jelikož ale od doby rozpuštění strany v ČR uběhla poměrně dlouhá doba, tj. více než dva roky, je možné se domnívat, že etablováním členů DS do DSSS, a tím pádem i vstoupení nové strany do povědomí občanů, jednoduše stížnost zrušené strany ztratila na svém významu.

Koneckonců právě jakýmsi přechodem bývalých členů DS do DSSS získala tato nová strana na popularitě a zmrtvýchvstání DS by možná pro Tomáše Vandase a celou zrušenou stranu znamenalo úspěch, ale při nejmenším pro jejich voliče by paradoxně mohlo představovat dilema v otázce, kterou se stran podporovat a volit. I samotný předseda a další představitelé DSSS by si zcela určitě museli vybrat, které ze stran dají přednost.

---

¹¹¹ European Court of Human Rights. *Decision: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic.*

3 Judikatura ESLP ve věci rozpuštění politických stran

Neméně významnou roli v otázce rozpuštění politických stran hraje judikatura ESLP, který má v tomto ohledu již bohatší zkušenosti než české soudnictví. Od roku 1998 eviduje ESLP více než 100 případů porušení čl. 11 odst. 1 ve spojení s odst. 2 Úmluvy. Státem, na který připadá nejvíce stížností, je Turecko. S celkovými 45 úspěšnými stížnostmi jej můžeme nazvat suverénně „nejproblematičtější“ státem.¹¹² Turecko totiž mezi lety 1923 až 1996 rozpustilo nebo zakázalo hned 38 politických stran.¹¹³ S 12 stížnostmi se na druhé místo řadí Rusko.¹¹⁴

I ohledně ČR existuje jedna úspěšná stížnost, a to ve věci stížnosti č. 10504/03 Linkov vs. Česká Republika, ta se ovšem netýkala přímo rozpuštění politické strany, ale odmítnutí její registrace z důvodů některých programových cílů.¹¹⁵¹¹⁶ Jedinými rozsudky, ve kterých ESLP shledal rozpuštění politické strany v souladu s Úmluvou, tak zůstávají Refah Partisi a Batasuna.

3. 1. Pětistupňový test

Při posuzování stížnosti na porušení čl. 11 Úmluvy ESLP postupuje podle jistého algoritmu, tzv. pětistupňového testu.¹¹⁷ Tento test spočívá v odpovědích na pět otázek:

1. Spadá projednávaný případ pod rozsah namítaného článku Úmluvy (rozsah dotčeného práva)?
2. Došlo k „zásahu“ do namítaného práva stěžovatele (existence zásahu)?
3. Byl tento zásah v „souladu se zákonem“ (test legality)?
4. Sledoval tento zásah alespoň jeden z legitimních cílů (test legitimacy)?
5. Byl tento zásah „v demokratické společnosti nezbytný (test nezbytnosti)?“¹¹⁸

---

¹¹² Edip Yuksel: Cannibal Democracies, Theocratic Secularism: the Turkish Version. *Cardozo Journal of International and Comparative Law*. 1999, ročník 7, č. 3, str. 423 – 467.

¹¹³ SCHILLING, David. European Islamophobia and Turkey - Refah Partisi (The Welfare Party) v. Turkey. *Loyola of Los Angeles Law School Int'l & Comp. Loy. L. A. Int'l & Comp. L. Rev.*, 2004, volume 26, p. 503.

¹¹⁴ HUDOC Statistics: Case-law database [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"languageisocode":\["ENG"\],"article":\["11"\],"kphthesaurus":\["146","266","260","328","332","357","363","375","390"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"violation":\["11"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

¹¹⁵ European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 10504/03 Linkov v. Czech Republic. Strasbourg. 7 December 2006.

¹¹⁶ BARTOŇ, M. a kolektiv: *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, str. 425.

¹¹⁷ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 1103.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 100.

U prvních dvou kroků platí, že důkazní břemeno leží na stěžovateli. To on musí dokázat, že jeho stížnost spadá pod právo chráněné Úmluvou a že k zásahu do tohoto práva došlo.¹¹⁹ Pokud své břemeno neunes, stížnost je ESLP zamítnuta. Pokud stěžovatel u prvních dvou otázek uspěje, přenáší se břemeno důkazní na vládu. Ta musí prokázat, že jednala v souladu se zákonem, sledovala legitimní cíl a konečně že přijaté řešení bylo v demokratické společnosti nezbytné.¹²⁰ Je tedy zřejmé, že pokud vláda při dokazování selže, Úmluva byla porušena.

ESLP při provádění pětistupňového testu nehodnotí všechny jeho stupně se stejnou intenzitou. Logicky nejintenzivnější přezkum nastává u testu nezbytnosti, naopak test legality a test legitimacy bývá posouzení soudu podroben v minimální míře.¹²¹ To však přinášelo určité problémy. K „lámání chleba“ docházelo až v pátém kroku testu, tj. při posuzování nezbytnosti zásahu. V posledních letech proto ESLP více dbá na zpřísnění přezkumu testu legality a tím nedochází k odsouvání řešením problému až na poslední stupeň.¹²² Vzhledem k tomu, že první čtyři kritéria nepůsobí při jejich hodnocení až takové potíže a ESLP nejvíce evaluuje bod pátý, i já mu věnuji největší pozornost.

3. 1. 1 Rozsah dotčeného práva

V prvním kroku pětistupňového testu si ESPL pokládá otázku, zda spadá stěžovaný případ pod rozsah některého z článků Úmluvy. V mnoha případech ale ani nedochází ke kladení otázky, protože Úmluva vykládá jednotlivá práva poměrně široce, a taky vzhledem k bohaté judikatuře.¹²³

V případech, kdy je očividné, že je lidské právo Úmluvou upravené, nemůžeme mít vzhledem k množství nápadu stížností na ESLP tomuto soudu za zlé, že tento krok testu vynechává. Jak již bylo mnohokrát řečeno, Úmluva upravuje v čl. 11 sdružovací právo, takže není pochyb o tom, že případná stížnost politické strany na její rozpuštění se ustanovení Úmluvy dotýká.

---

¹¹⁹ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 100.

¹²⁰ Tamtéž, s. 101.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² K tomuto např. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 4158/05 Gillan and Quinton v. the United Kingdom. Strasbourg. 12 January 2010. § 87.

¹²³ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 102.

3. 1. 2 Existence zásahu

Ani snaha odpovědět na druhou otázku pětistupňového testu, a to zda došlo k zásahu do namítaného práva stěžovatele, nepůsobí při rozhodování ESLP značné potíže.

Je zřejmé, že pokud je odpověď záporná, nedošlo k porušení Úmluvy a další kroky testu jsou nadbytečné. To se však v této fázi posuzování stalo málokdy, neboť ESLP formuluje pojem „zásah“ poměrně široce a obvykle nevěnuje tomuto kroku přílišnou pozornost. Případy, kdy ESLP už ve druhém kroku testu dospěl k závěru, že Úmluva nebyla porušena, existují, ale jsou poměrně vzácné.¹²⁴

V našem případě rovněž nevznikají spekulace o tom, zda jde rozpuštění politické strany po pojem „zásah“ podřadit.

3. 1. 3 Test legality

Podobně jako u druhého kroku pětistupňového, přináší v svém důsledku i negativní odpověď na otázku, a to jestli byl zásah do namítaného práva v souladu se zákonem, porušení Úmluvy a další stupně testu není nutné provádět.

V rámci testu legality ESLP zkoumá zejména dvě věci:

1. existenci právního základu pro zásah do dotčeného práva (právní základ);
2. aby tento právní základ dostal základním požadavkům na kvalitu práva (kvalita práva).¹²⁵

U otázky právního základu nastával v minulosti problém v situaci, kdy nebylo vzhledem k překladu z anglického a francouzského znění Úmluvy úplně jasné, co se rozumím pod pojmem „zákon“. Jak ale ESLP judikoval, Úmluva má na mysli „právo“ a ne pouze „zákon“.¹²⁶ Pojem „právo“ vnímá v materiálním smyslu a zařazuje pod něj právo psané, nepsané, i právo soudcovské. Pod právo psané navíc nezahrnuje jen zákony, ale i podzákonné právní předpisy či obecné normativní akty vydávané profesními komorami, ba i dokonce věstníky rektora univerzity.¹²⁷ Je vhodné rovněž uvést, že vztahení nepsaného práva se netýká pouze zemí s common law.¹²⁸ Tímto zásadním faktem ESLP přiznal, že soudy nejen právo vytváří a dotváří, ale i sami tvoří.

---

¹²⁴ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 104.

¹²⁵ Tamtéž, s. 107.

¹²⁶ European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 38224/03 Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands. Strasbourg. 14 September 2010, § 83.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ K tomuto více European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 11801/85 Kruslin v. France. Strasbourg. 24 April 1990, § 29.

Druhá množina testu legality, kvalita práva, se dále skládá z dalších tří požadavků, a to na:

1. dostupnost práva;
2. předvídatelnost práva;
3. dostatečné záruky před svévolnou aplikací práva.

Kritérium dostupnosti práva předpokládá, že pokud subjekt neví, co právo říká, nemůže se jím tedy ani řídit.¹²⁹ U zákonů pochopitelně stačí publikace v oficiální sbírce. Sama nesrozumitelnost práva pro laika však není sama o sobě porušením tohoto požadavku. Jak můžeme i sami uznat, některá právní úprava v českém právním řádu je natolik komplikovaná, že bez pomoci advokáta se laikovi jeví jako nepochopitelná.

Aby bylo právo předvídatelné, má být formulováno „s dostatečnou přesností, aby umožňovalo (v případě potřeby s příslušnou pomocí) předvídat, v míře určené okolnosti případu a důsledky, které dané jednání může mít.“¹³⁰ Na druhé straně si ESLP moc dobře uvědomuje, že předvídatelnost práva je jakýmsi cílem, kterého však nikdy nelze ve všech případech dosáhnout a znění právních předpisů není vždy zcela konkrétní, což ostatně uvedl i v případě Refah Partisi, kde uvedl, že „*potřeba vyhnout se zbytečné rigiditě a držet krok s měnícími se okolnostmi vede k tomu, že mnoho zákonů je nevyhnutelně formulováno s pomocí výrazů, jež jsou ve větší či menší míře vágní. Výklad a aplikace takových ustanovení jsou pak přenechány praxi.*“¹³¹

Dostatečné záruky před svévolnou aplikací práva si dávají za cíl uložit soudům povinnost, aby svá rozhodnutí opíraly o náležitou argumentaci a nepostupovaly tak při tomto hodnocení nikterak libovolně.

Publikace ve Sbírce zákonů je podmínkou platnosti právního předpisu v ČR, což se skutečně děje. Ústava, LZPS nebo ZPS jsou v této sbírce zveřejněny. Kritérium předvídatelnosti práva je v ČR rovněž splněno. Zmíněné právní předpisy jsou ve věci rozpuštění politických stran formulovány jasně, přesně a určitě, čímž nevznikají přílišné pochyby nad jejich interpretací. Libovůli předchází soudy náležitou právní argumentací. Pokud však tento požadavek selže, soud poskytuje nápravné prostředky, jež mají tento nedostatek zkorigovat.

---

¹²⁹ K tomuto více European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 6538/74 Sunday Times v. The United Kingdom. Strasbourg. 26 April 1979, § 49.

¹³⁰ European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 44158/98 Gorzelik and Others v. Poland. Strasbourg. 17 February 2004, § 64.

¹³¹ Refah Partisi, § 57.

3. 1. 4 Test legitimacy

Test legitimacy nám podává odpověď na otázku, zda zásah do lidského práva sledoval alespoň jeden z povolených legitimních cílů. Jak jsem uváděla již v první kapitole zabývající se legislativním rámcem rozhodným pro rozpouštění politických stran, Úmluva obsahuje v čl. 11 odst. 7 těchto met rovnou sedm. Úkolem žalovaného státu je tak dokázat, že alespoň jeden z těchto cílů byl naplněn a Úmluva tím pádem porušena nebyla.

Obdobně jako u druhého kroku pětistupňového testu, existence zásahu, jsou případy, kdy ESLP shledá porušení Úmluvy u testu legitimacy, velmi vzácné. Vysvětlení nám poskytuje skutečnost, že výčet legitimních cílů poskytovaných čl. 11 je dost široký a státy tak nemají problém podřadit své jednání pod jeden z nich.¹³²

Ne zřídkakdy se stává, že stěžovatelé namítají, že legitimní cíl uváděný státem zastírá jeho skutečný zájem.¹³³ To je však těžko prokazatelné a tyto stížnosti mají nevalnou šanci na úspěch. Můžeme se pouze dohadovat, zda např. chtěla vláda ČR nechat rozpustit DS z důvodu, kdy by se bála jejího možného rostoucího počtu voličů a tím zákonitě odlivu voličů ze „svých“ partají. Žádný takový argument ovšem ze strany Dělnické strany nepadl, tudíž tyto diskuze mohou zůstat jen v oblasti polemik a dohadů.

3. 1. 5 Test nezbytnosti

Odpověď na otázku v testu nezbytnosti představuje klíčovou roli při posuzování úspěšnosti stížnosti. ESLP hodnotí zejména dvě skutečnosti, a to zda:

1. zásah do dotčeného lidského práva odpovídal „naléhavé společenské potřebě“ (kritérium naléhavosti)

2. byl zásah přiměřený sledovaným legitimním cílům. (kritérium přiměřenosti)¹³⁴

ESLP ve svém rozsudku ve věci stížnosti Refah Partisi vytyčil při posuzování „naléhavé společenské potřeby“ tato kritéria:¹³⁵

1. zda existují dostatečné důkazy o tom, že ohrožení demokracie je dostatečně bezprostřední;
2. zda lze jednání a projevy představitelů strany přičitatelné dotčené politické straně;

---

¹³² KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 111.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 1146.

¹³⁵ Refah Partisi, § 104.

3. zda jednání a projevy přičitatelné dané politické straně tvoří celek podávající jasný obraz o společenském modelu, o který tato strana usiluje, a zda je tento model v rozporu s pojetím „demokratické společnosti“.¹³⁶

Hned první požadavek, „dostatečná bezprostřednost“, se jeví jako neproblematičtější. ESLP posuzuje načasování a hledá „spouštěcí událost“, která vede k tak intenzivnímu zásahu, jako je rozpuštění politické strany. Jedná se o hlásání myšlenek (např. antiromská či antiimigrační politika), příprava realizace těchto myšlenek (např. vytváření milic) či až uskutečňování násilí členy strany?¹³⁷ ESLP v rozsudku Refah Partisi uvedl, že *„stát může s ohledem na to, že sama pluralita myšlenek a stran je inherentním prvkem demokracie, zabránit realizaci politického projektu neslučitelného s normami Úmluvy dříve, než bude uveden do praxe konkrétními akty, jež mohou ohrozit občanský smír a demokratický režim v zemi.“*¹³⁸ Z uvedeného tedy plyne, že stát, respektive vnitrostátní soud, může „problematickou“ politickou stranu rozpustit dříve, než dojde k jednání, které by naplňovalo její nedemokratický program. Nemusí tak čekat na to, až členové strany začnou budovat milice či páchat násilí. Pokud je program či myšlenky strany dostatečně extremistický a radikální a tím pádem ohrožení demokracie natolik bezprostřední, vnitrostátní soud ústy ESLP dostává k tomuto zásahu zelenou.

Ke kritériu přičitatelnosti jednání představitelů strany se ESLP v rozsudku Segerstedt-Wiberg a další v. Švédsko vyjádřil tak, že *„pro posouzení cílů a záměrů politické strany nelze brát v potaz jako jediné kritérium její stanovky a program; obsah jejího programu musí být porovnán s jednáním stranických vůdců a názory, které tito vůdci zastávají.“*¹³⁹ I z tohoto důvodu pak ESLP v rozsudku Refah Partisi vytvořil dvě pravidla, a to, že:

1. projevy předsedy a místopředsedy se přičítají politické straně jako celku vždy;
2. projevy ostatních poslanců a lokálních politiků potud, pokud se od nich strana oficiálně nedistancuje.¹⁴⁰

Toto pravidlo však bylo v nesouhlasném stanovisku třemi soudci (Fuhrmanna, Bratzy a Loucaidese) ze sedmičlenného senátu ve věci Refah Partisi ostře kritizováno.

---

¹³⁶ BARTOŇ, M. a kolektiv: *Základní práva*, str. 425 - 426.

¹³⁷ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 1149.

¹³⁸ Refah Partisi, § 102.

¹³⁹ European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 62332/00 Segerstedt-Wiberg and Others v. Sweden. Strasbourg. 6 June 2006, § 91.

¹⁴⁰ Tamtéž, § 115.

Podle ESLP však obecně platí, že „*chování politiků obvykle zahrnuje nejen jejich jednání a projevy, nýbrž rovněž za určitých okolností i jejich opomenutí či mlčení, které se mohou rovnat zaujetí stanoviska, a lze o nich hovořit stejně jako o výslovné podpoře.*“¹⁴¹

Konečně posledním bodem při posuzování „naléhavé společenské potřeby“ je prvek neslučitelnosti programu strany s demokratickou společností. ESLP v rozsudku Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku uvedl, že „*politickou stranu respektující základní principy demokracie nelze zavrhnout jen proto, že kritizuje ústavní a právní pořádek země a že se chce účastnit veřejné debaty na politické scéně.*“¹⁴²

Dosud jsme se věnovali kritériu naléhavosti, zbývá tedy probrat kritérium přiměřenosti. Hned úvodem je nutno podotknout, že ESLP při svém rozhodování ve věci rozpouštění politických stran příliš tímto požadavkem nezabýval. V několika desítek stránkových judikátech Batasuna i Refah Partisi ESLP oběma věnoval dva odstavce.¹⁴³

V obou rozsudcích však ESLP odmítl argument stěžovatelů, že oba odporované státy měly k dispozici alternativní prostředek k dosažení sledované cíle, který by byl šetrnější k právům stěžovatelů. V úvahu připadalo jen trestní stíhání jednotlivých členů politických stran, nebo pozastavení činnosti stran, ale ani ESLP, ani stěžovatelé, na tento argument nekladli patřičný důraz.¹⁴⁴ I toto byl tedy jeden z důvodů, proč ESLP v těchto případech neshledal porušení čl. 11 Úmluvy a rozpuštění politických stran tedy bylo v souladu s ním.

Z důvodu lepší orientace a větší přehlednosti uvádíme tabulku, jež čtenáři pomůže se zaměřit na jednotlivá stadia pětistupňového testu.

---

¹⁴¹ Batasuna, § 88.

¹⁴² European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 133/1996/752/951 United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey. Strasbourg. 30 January 1998, § 57.

¹⁴³ Refah Partisi, § 133 – 134 a Batasuna, § 92 – 93.

¹⁴⁴ KMEC, J., a kol. *Evropská úmluva...*, s. 1150.

Ke všemu výše uvedenému lze shrnout, že ESLP v mnoha případech posuzoval možné porušení čl. 11 Úmluvy, avšak ne až tak často přímo ve věci rozpouštění politických stran. To je považováno za prostředek ultima ratio a využívá se tak velmi střídavě. Posuzované porušení čl. 11 Úmluvy se tak uskutečňovalo i z jiných důvodů, jako bylo např. odmítnutí registrace politické strany či pozastavení její činnosti. Jen v případě Refah Partisi a Batasuna ESLP stížnosti nevyhověl a potvrdil tím rozhodnutí nejvyšších vnitrostátních soudů o jejich rozpouštění. Pro naše účely se však jedná o zcela zásadní rozsudky, neboť ESLP v obou prováděl pětistupňový test, který má velmi logickou, byť poměrně složitou strukturu a je nepochybně i inspirací pro vnitrostátní soudy ČR. Pouze v případech, že ESLP odpoví na všechny body a otázky testu kladně, rozpouštění politické strany bylo oprávněné a Úmluva tak porušena nebyla.

4 Komparace a analýza programů a činností DS a DSSS

Hned na první pohled do očí bijící shodu obou stran můžeme nalézt už v jejich samotných názvech. Je však chybou se domnívat, že vedení DS po jejím zrušení ihned založilo novou stranu, DSSS. Ta existovala již dříve. Vznikla totiž už k 21. lednu 2004, avšak pod názvem Strana občanů Republiky české, o rok a půl později se přejmenovala na Demokratickou stranu sociální spravedlnosti. Současný název strana získala k 10. listopadu 2008.¹⁴⁵ Dá se proto tvrdit, že obě politické strany, alespoň po určitou dobu, existovaly paralelně vedle sebe, byť s jiným vedením. To se však změnilo se zrušením DS Ústavním soudem a stranické předsednictvo tak bylo „volné“. Proto se předsedou DSSS se stal de facto od samého okamžiku jejího přejmenování Tomáše Vandas a spolu s ním i „staronový“ místopředseda Jiří Štěpánek.

Jako zajímavá se také jeví skutečnost, že v návaznosti na zrušení DS se několik městských úřadů pokusilo zakázat shromáždění DSSS s argumentem, že právě tato strana je nástupnickou stranou zrušené DS a její mítinky by porušily zákon. S odůvodněním na nedostatek podstatných a oprávněných argumentů ze strany úřadů k zákazu těchto shromáždění soudy tyto zákazy zrušily.¹⁴⁶

DS se svým stranickým programem zabývala mnoha společenskými problémy. Ačkoliv se nejedná o samotné jádro pudla, čili problémy zejména, kvůli kterým byla DS rozpuštěna, pro dokreslení atmosféry panující ve straně považuji za vhodné zmínit další zajímavé body jejího programu.

Jedním z nich je vztah ČR k EU. Ve svém programu DS konstatovala, že požaduje znovuoobnovení svrchovanosti ČR tím, že stát vystoupí z EU. S touto problematikou souvisí i otázka vystoupení ČR z NATO. Dělnická strana má za to, že stát ve velké míře plýtvá finančními prostředky ze státního rozpočtu, čemuž by se dalo zamezit stažením českých vojáků ze zahraničních misí. Tento názor také podporuje konstatováním, že vzhledem k naší pohnuté historii je třeba spoléhat se sami na sebe a nebyť odkázáni na rozhodnutí velmocí.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. In: *Rejstřík politických stran a politických hnutí: Historie strany Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>

¹⁴⁶ MAREŠ, Miroslav. *Czech Militant Democracy in Action: Dissolution of the Workers' Party and the Wider Context of This Act. East European Politics and Societies*. Sage Publications, 2012, volume 26, n. 1, p. 46.

¹⁴⁷ *Dělnická strana* [online]. 27. červenec 2008 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

DSSS má svůj program týkající se EU téměř totožný. Hlásá se k odmítání zavedení měny euro a požaduje referendum o vystoupení z Evropské Unie. Strana rovněž navrhuje přenášení pravomocí do nadnárodního bruselského centra, což je podle ní má za důsledek omezení suverenity ČR.¹⁴⁸ Stranické názory jsou více rozvinuty v Programové tezi DSSS k volbám do Evropského parlamentu.¹⁴⁹ Jedním z bodů je kupříkladu zastavení přijímání zahraničních pracovníků s nízkou kvalifikací. Tyto myšlenky nejsou nikterak radikální a podle mého názoru ne vůbec nemožné. V nedávné době jsme mohli podobný scénář sledovat ve Velké Británii, když její občané v celostátním referendu hlasovali právě pro vystoupení Spojeného království z EU.

Co však DSSS ve svém programu zcela okopírovala, je její názor ohledně vztahu ČR ze Severoatlantické aliance. Vojáci mají být podle ní schopni bránit vlast, nikoliv se účastnit zahraničních misí.¹⁵⁰

DS také požadovala, aby byla do Ústavy přidána ustanovení týkající se určování národnosti obyvatel republiky a jejího potvrzení do rodných a křestních listů, rovněž i do občanského průkazu, což je proti základnímu principu demokracie - rovnosti lidí.¹⁵¹ Tento požadavek by stejně jako jiné další (např. znovuoobnovení trestu smrti) vzhledem k mezinárodním závazkům ČR ani neuspěl. Samotná Úmluva ve svém čl. 14 hovoří o zákazu diskriminace z důvodů pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.¹⁵²

Tento bod programu už u DSSS nenajdeme. Avšak podobná, byť ne tak radikální slova najdeme v tzv. „Strategii proti nepřizpůsobivým.“¹⁵³ Tato zaobalená slova však cíleně míří na etnické minority v ČR, což mimo jiné vyplývá z prohlášení o evidenci těchto obyvatel z důvodu prevence kriminality. Jedině tak podle DSSS mohou být identifikovány problémy se zvýšeným výskytem nepřizpůsobivých a přijata efektivní opatření ještě předtím, než se situace vyhrotí do otevřeného konfliktu, jako se tomu

---

¹⁴⁸ Program DSSS 2015. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2015>

¹⁴⁹ Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Programové teze DSSS k volbám do Evropského parlament: Náš program*. [online]. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://nebruselu.dsss.cz/nas-program>

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ MAREŠ, Miroslav; VEJVODOVÁ, Petra. Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany. *Rexter : Časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu*, 2010, č. 2, s. 52.

¹⁵² Čl. 14 Úmluvy.

¹⁵³ Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Strategii postupu proti nepřizpůsobivému stylu života*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/>

stalo například v Janově nebo na Šluknovsku.¹⁵⁴ Jak již víme z rozboru prováděného NSS ohledně shromáždění v Janově, jednalo se o násilný střet členů DS s romskými obyvateli, právě proti nimž je zcela jistě tato Strategie zaměřena, byť ona sama to přímo neuvádí.

I přesto, že v době rozpuštění DS nebyla tato problematika otázka při nejmenším v ČR úplně žhavým tématem, už k roku 2008 strana ve svém programu hlásala vypovězení ilegálních přistěhovalců ze země.¹⁵⁵ Na druhou stranu lze říci, že od roku 2015 je imigrační krize v Evropě hlavním oříškem na půdách všech evropských politických institucí snad ve veškerých evropských mediálních prostředcích, a politické strany nejsou a dokonce ani nemůžou být při snaze o její řešení lhostejné. Za pozornost proto stojí si povšimnout, zda se postoje zrušené a nově vytvořené strany v zásadě liší, nebo jdou ve svých myšlenkách a požadavcích ještě dále.

Dalo by se říct, že pro DSSS se problematika imigrace stala námětem číslo jedna a je nepochybně spjata s požadavkem strany o vystoupení z EU. Příliv uprchlíků do Evropy je tak markantní, že evropské politické strany nejsou se svými postoji k řešení této otázky zůstat pozadu a staví na nich mnohdy i svůj volební program.

Přistěhovalectví se stalo pro DSSS jakýmsi lákadlem, jak získat voliče. Ve svých názorech je strana otevřená a k uprchlíkům se staví dosti razantně, což nemalé množství občanů ČR s nadšením vítá. Hned třetím bodem jejího programu je vypovězení ilegálních přistěhovalců. Strana si nepřejí zemi plnou imigrantů, přistěhovalců ze států bývalého Sovětského svazu, Balkánu, Asie, Dálného východu apod. Azyl by měla dostat osoba splňující určitá stranou navržená kritéria (např. čistý trestní rejstřík, pracovní či studijní minulosti a žádné závazky k sému rodnému státu. Co však má těmito závazky konkrétně na mysli, blíže neuvádí). Předpokladem je rovněž asimilace takovéto osoby do většinové společnosti.

Tento názor DSSS se dá vyčíst např. i z protestu v Brně, kdy jedním z jeho pořadatelů byla právě tato strana. Demonstrace proti imigraci a diktátu Evropské unie se účastnilo asi 500 lidí a se svým projevem vystoupil i Tomáš Vandas.¹⁵⁶ Vyjádřil se, že tam, kam jsme se dostali za poslední 20 let, je naprostá tragédie. Vinu podle něj nesou

---

¹⁵⁴ Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Strategii postupu proti nepřizpůsobivému stylu života.: Kdo je nepřizpůsobivý?* [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/kdo-je-neprizpusobivy>

¹⁵⁵ Program Dělnické strany. In: *Dělnická strana* [online]. 2008 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

¹⁵⁶ VALÁŠEK, Lukáš. V Brně protestovala asi pětistovka lidí proti islámu. Pálili vlajku EU. *IDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/protest-v-brne-0pr-/brno-zpravy.aspx?c=A160206_161442_brno-zpravy_lva

politici EU a čelní představitelé evropských zemí. Dodal, že stanovené přerozdělovací kvóty, které určí, kolik uprchlíků připadne na jednotlivý členský stát, jsou nesmysl. Demonstraci za výkřiků „Nic než národ“ a „My jsme tady doma“ zakončil průvod příznivců strany ulicemi města.

S vlnou přistěhovalců souvisí i další otázka, a tou je náboženství uprchlíků. Valná většina těch, kteří z arabských zemí přichází, jsou muslimové. Islám je ale v Evropě často vnímán jako náboženství násilí a občané Evropské unie si nedávné teroristické útoky ve Francii a Belgii spojují právě s islámem a uprchlickou krizí. To ostatně řekl i Tomáš Vandas v pořadu Politické spektrum. Vyjádřil se zde, že „*multikulturní experiment selhal. Říkáme neustále stop imigrace, protože imigrace souvisí s terorismem. Je potřeba změnit politické elity v Bruselu, protože právě ty současnou situaci zavinily.*“¹⁵⁷ Pozadu se svým komentářem nezůstal ani místopředseda strany Jiří Štěpánek, když napsal, že „*politika ústupků vůči přistěhovalcům je cestou do pekel pumových atentátů a sebevražedných útoků. Ale to přesně zapadá do vize bruselských sociálních inženýrů, kteří chtějí zničit Evropu národů a udělat z ní odnárodněný kotel všech národností, ras a vytvořit jednotnou národnost – multikulti Evropana.*“¹⁵⁸

Za povšimnutí proto stojí snaha některých národních antiislamských politických stran najít sjednotitele. Takovýchto subjektů, jenž se v ČR distancují od tohoto náboženství, existuje zhruba patnáct. Problém je podle předsedy Demokratické strany zelených Jiřího Andrlého „*nejednotnost, roztříštěnost, názorové rozdíly a neochota vzdát se vlastních politických ambicí*“.¹⁵⁹ Mezi jednu z těchto stran můžeme bez pochyb řadit i DSSS. Je otázkou, zda by Tomáš Vandas a potažmo celá DSSS vzal na svá bedra právě pozici tohoto lídra. Řada sdružení, které se proti islámu ohrazují, jsou svými postoji daleko radikálnější než DSSS, ať už se jedná např. o Iniciativu Martina Konvičky, Islám v ČR nechceme či Blok proti islamizaci. Po zkušenosti s rozpuštěním DS se určitě nejedná o jednoduché rozhodování. Na druhou stranu však situace v naší zemi není natolik ožehavá jako v jiných evropských státech, které jsou migrační vlnou zasaženy v mnohonásobně větším měřítku než ČR.

---

¹⁵⁷ Česká televize: Politické spektrum: Mění se Evropa? [online]. 2015 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10116287760-politicke-spektrum/215411058200037/>

¹⁵⁸ ŠTĚPÁNEK, Jiří. Komentář: Čiň imigrantovi dobře, bombou se ti odmění. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/komentar_-cin-imigrantovi-dobre-bombou-se-ti-odmeni

¹⁵⁹ JANOUŠ, Václav. Hledá se nový vůdce sjednotitel. Antiislamské strany se touží spojit. *IDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesko-antiislamiste-volby-hnuti-hleda-se-vudce-sjednotitel-p44-/domaci.aspx?c=A161014_213625_domaci_ale

Kromě zmíněných bodů DSSS do svého programu zařadila např. i zrušení Senátu či snížení hranice pro vstup politických stran a hnutí do Poslanecké sněmovny ze současných 5% na 3%. Palčivým tématem se jeví i odmítání homosexuálních partnerství a tím pádem i zrušení zákona o registrovaném partnerství (DSSS ho na svém webu nazývá „zákonem o partnerských vztazích“)¹⁶⁰ Tento krok by rovněž znamenal ústup od tendencí v Evropě, v níž většina států staví homosexuální partnerství či sňatky na roveň manželství, byť s některými logickými omezeními.

Podobně jako u určování národnosti obyvatel je otázka zavedení trestu smrti vzhledem k mezinárodním závazkům státu zcela nemožná. Jediným možným řešením by bylo prvně vystoupit z EU a Rady Evropy, čili institucí, jež ve svých lidskoprávních katalozích právě trest smrti zakazují.¹⁶¹

Můžeme proto shrnout, že valná část programových bodů zůstala u DSSS totožná s těmi, které reprezentovala už DS, když v každém programu stran se opakují téměř totožné konstrukce vět. V čem však DSSS zvýšila své aktivity, je bezesporu otázka imigrace a islámu. Spolu s protievropskými úsudky se jedná o její opěrné body.

Po zhodnocení programu a činnosti DSSS se tak můžeme vrhnout na aplikaci testu proporcionality prováděným ÚS a pětistupňového testu, jenž zkoumá ESLP. Dovoluji si zmínit, že jsem se snažila o získání vyjádření DSSS k několika otázkám, jež mi vyvstaly při psaní práce na mysl. Poslala jsem proto straně email s vysvětlením záměru a poprosila ji o komentář, avšak do dnešního dne nepřišla žádná odpověď.¹⁶²

4. 1. Aplikace testů NSS, ÚS a ESLP na DSSS

V prvé řadě se sluší poznamenat, že testy používané vnitrostátními soudy a ESLP ve věci rozpouštění politických stran jsou ve svém základu značně podobné. Obsahují body, jež je nutno naplnit, aby došlo k navrhovanému výsledku. NSS se v judikátu Dělnická strana II zabýval čtyřmi kritérii, jimiž jsou: 1) podmínka protiprávnosti, 2) podmínka rizika ohrožení demokracie, 3) proporcionalita mezi omezením sdružovacího

---

¹⁶⁰ Program DSSS 2015. In: *Dělnická strana sociální spravedlnost...*

¹⁶¹ Katalogem EU je Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2012, 2012/C 326/02. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>, která hned v Hlavě I. Důstojnost, čl. 2 Právu na život, odst. 2 říká, že „Nikdo nesmí být odsouzen k trestu smrti ani popraven.“ V rámci Rady Evropy se jedná o Úmluvu.

¹⁶² Email tvoří přílohu č. 1 k této diplomové práci.

práva a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot a 4) kritérium přičitatelnosti. V případě rozpuštění DS shledal tento soud všechny podmínky za naplněné.

Ze samotného názvu pětistupňového testu prováděného ESLP vyplývá, že se ten při svém rozhodování zabývá rovnou pěti body, jež jsme si blíže popsali ve třetí kapitole. Jsou jimi 1) rozsah dotčeného práva, 2) existence zásahu, 3) test legality, 4) test legitimacy a 5) test nezbytnosti.

Jelikož jsme si představili program a činnost DSSS, nyní se proto pokusím zmíněným testům podrobit i fungování této strany.

Hned první kritérium, a to protiprávnost podle testu NSS a ÚS by v případném řízení o návrhu na zrušení DSSS zřejmě nebylo naplněno. Strana sice hlásá názory, jež jsou ve společnosti mnohdy okrajové a radikální, ale její fungování v současné době nevyvolává národnostní či etnickou nesnášenlivost a nikterak se nesnaží o odstranění demokratických základů právního státu. Zároveň na žádném z pořádaných mítinků strany nedošlo k násilným střetům mezi představiteli a členy strany s některým z etnických menšin žijících v ČR. Nejde však úplně očekávat, že by představitelé Dělnické strany svým rozpuštěním vymazali své kontakty na s nimi spojované antisystémové strany, jako byl např. Národní odpor. Nic však v této době neukazuje na fakt, že by jejich spolupráce byla natolik intenzivní, že by mohla vést k rozpuštění DSSS.

Strana rovněž nijak nede stabilizuje stávající systém. Oproti DS tak DSSS není ani jedinou stranou, jež by spojovala extremistické subjekty v ČR. Mnoho nově vzniknuvších stran či těch déle působících začalo orientovat svůj program na zastavení proudu uprchlíků mířících do Evropy a s ním související otázky. Ani podmínka bezprostřednosti rizika by tak nebyla naplněna.

Je tedy zřejmé, že by za nynější situaci k rozpuštění DSSS dojít nemohlo, proto nebudu provádět ani pětistupňový test ESLP, jelikož by byl zbytečný a ztratil by na svém významu.

Závěrem si můžeme položit otázku, zda vůbec a jaký má popsaná judikatura vliv na budoucnost DSSS. Byť politické strany nikterak ostražitě nesledují soudní judikaturu, minimálně rozsudek ve věci rozpuštění DS určitě zaznamenaly. Pro DSSS rozhodnutí o rozpuštění její „předchůdkyně“ představuje nepochybně mantinely, ve kterých se při svých programových prohlášeních anebo shromážděních musí pohybovat. NSS uvedl, jaké body vládního návrhu shledal za prokázané a protizákonné. Šlo tak zejména o otázky použitého násilí či šíření protiromských hesel a tím porušování základních

lidských práv a principů demokracie, na nich ČR stojí. S ohledem na uvedené se tak DSSS musí v budoucnu vyvarovat podobného jednání, jehož aplikace by v opačném případě mohla vést ke stejnému osudu, jež postihl DS.

5 Úvahy de lege ferenda

S rozpuštěním DS se v ČR začaly rozmáhat hlasy volající po dalších a výraznějších represích pro politické strany či její představitele, jež mohou svou činností znamenat ohrožení demokracie. Z tohoto důvodu mi přijde zajímavé se v krátkosti zabývat legislativou a judikaturou vybraných států, jež jsou v této oblasti daleko přísnější než ČR a zamyslet se nad aplikací některých těchto postihů i v naší zemi.

V Belgii zákon stanoví, že každá politická strana, má-li dostat příspěvek ze státního rozpočtu, musí se prostřednictvím svého statutu zavázat k respektování lidských práv a základních svobod tak, jak stanoví Úmluva. Pokud zjevně, jakýmkoliv způsobem, porušuje lidská práva a základní svobody, může belgická Státní rada rozhodnout, že jí bude zmíněna dotace upřena.¹⁶³ V ČR rovněž politické strany čerpají na svou činnost příspěvky ze státního rozpočtu. V současné době jsem nezaznamenala, že by se v Parlamentu projednával stejný nebo obdobný návrh zákona, jenž by zakotvoval toto omezení. Dle mého názoru jsou si zákonodárci dobře vědomi výše těchto dotací a důsledků, jež by jejich zmrazení pro danou politickou stranu znamenalo, tudíž k takovému návrhu v nejbližší době ani nedojde. Nepochybuji však o tom, že pokud by se takový návrh dostal do povědomí veřejnosti, nemalá část by jeho schválení uvítala.

Izraelský ústavní o parlamentu Knesset v §7A upravuje možnost vyloučit z voleb kandidátní listinu strany nebo jednotlivce z kandidátní listiny, pokud cíle nebo činnosti strany explicitně nebo implicitně zahrnují popření státu Izrael jako židovského a demokratického státu, podněcování k rasismu, nebo podporu ozbrojených snah nepřátelských států nebo teroristické organizace proti státu Izrael.¹⁶⁴ Nejvyšší soud Izraele v případě Neiman konstatoval, že právo účastnit se ve volbách je jedním ze základních politických práv. Podle odůvodnění soudu pouze v případě, kdy základní práva stojí ve vzájemné kolizi, je potřeba poměřovat, které z nich za daných okolností převáží. Dále je třeba zvážit, zda se daného cíle nedá dosáhnout jiným způsobem, jako např. osvětou nebo trestním postihem jednotlivých osob.¹⁶⁵ Návrh, jenž by pro jednotlivé volby dovolil vyloučit kandidátní listinu strany nebo alespoň jednotlivce z této

---

¹⁶³ Čl. 15 a násl. zákona ze dne 4. července 1989 o omezení a kontrole výdajů na volby do federálních orgánů a o financování a otevřeném hospodaření politických stran.

¹⁶⁴ IZREAL. *Basic Law: The Knesset - 1958*. In: Dostupné také z: http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic2_eng.htm § 7A.

¹⁶⁵ The Supreme Court of Israel Sitting as a Court of Election Appeals. In case of EA 2/84 Neiman v. Chairman of the Elections Committee. Jerusalem. 15 May 1985. Dostupné z: http://elyon1.court.gov.il/files_eng/84/020/000/Z01/84000020.z01.pdf

listiny nyní v ČR rovněž neexistuje. Troufám si však tvrdit, že pokud by existoval, nebyl by úplně bez šancí na jeho přijetí ve formě zákona, nebo alespoň v podobě novelizace ZPS. Ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2016 např. v Jihomoravském kraji kandidovaly strany jako Úsvit s Blokem proti Islamizaci, Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi či právě DSSS. Bylo by pak ovšem na posouzení každého jednotlivého případu, zda by daná strana naplňovala kritéria pro toto vyloučení. Spíše jako úsměvné se mi jeví snaha o dosažení cíle jinými prostředky, o nichž hovořil Nejvyšší soud Izrael, a to osvětou. Trestní postih se naopak v ČR v případě rozpuštění DS skutečně uskutečnil.

V době, kdy NSS rozhodoval o druhém návrhu vlády na rozpuštění DS, dvacet tři jejich členů včetně jejího předsedy bylo trestně stíháno, případně již bylo pravomocně odsouzeno pro trestný čin, jež vláda v návrhu doplnila i důkazy jako usnesení o zahájení trestního stíhání či výpisy z rejstříku trestů.¹⁶⁶ Z toho lze usuzovat, že trestní stíhání problematických osob je v ČR již zakotveno a patřičně využíváno.

Konečně Spolková republika Německo má právní úpravu zákazu politických stran upravenou v čl. 21 odst. 2 Ústavy.¹⁶⁷ Na ni navazující zákon o Spolkovém ústavním soudu v § 46 upravuje možnost tohoto soudu vyslovit protiústavnost jak celé strany, tak její části a zároveň zakáže vytvoření náhradní organizace protiústavní strany nebo jejího úseku. Může nařídit i zabavení jmění strany.¹⁶⁸ Německo jde se svou právní úpravou nejdále. Pokud by se tento model aplikoval i v ČR a DSSS by neexistovala paralelně vedle zrušené DS, nemusela by jako nová strana prakticky vzniknout. Zabavení jmění český právní řád rovněž nezná. Jednalo by se o velmi silný zásah do práva vlastnit majetek, zaručený čl. 11 odst. 1 LZPS. Šlo by uvažovat o přijetí analogické právní úpravy zakazující vznik navazující politické strany na politickou stranu rozpuštěnou. Otázkou však zůstává, podle čeho by se tato podobnost „náhradní“ strany posuzovala. Zda stejným představenstvem, podobným názvem stran či stejným programem. Taková úprava se však vzhledem ke sledovanému cíli jeví jako efektivní.

Dalším návrhem, jenž stojí za pozornost, je otázka „monopolu“ na podávání návrhu na rozpuštění politických stran v ČR. Jak již víme, ten náleží vládě a v případě její nečinnosti může návrh podat prezident republiky. Strany vládní koalice si tak podle

---

¹⁶⁶ Dělnická strana II, bod 185.

¹⁶⁷ „Strany, které dle svých cílů nebo chování svých příslušníků usilují o narušení nebo odstranění svobodného demokratického řádu nebo ohrožení existence Spolkové republiky Německo, jsou protiústavní. O otázce protiústavnosti rozhoduje Spolkový ústavní soud.“

¹⁶⁸ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. Komparace právní úpravy postihování nedemokratických politických stran ve vybraných zemích. *Jurisprudence*, 2009, č. 7, s. 50.

negativních tvrzení mohou pouze vytvářet příhodnější podmínky pro boj o politickou moc, protože možným zrušením strany tak mohou získat více voličů a křesel v Parlamentu.

Vrátíme-li se zpět k případu právní úpravy v Německu, zajímavé jsou pak § 43 až § 47 zákona o Spolkovém ústavním soudu z roku 1951, jenž obsahuje ustanovení, podle nichž návrh na zahájení řízení protiústavnosti strany může podat spolková vláda, Spolkový sněm Bundestag a Spolková rada Bundesrat. V případě, že strana působí pouze na jediném území spolkové země, může návrh podat i příslušná zemská vláda.¹⁶⁹

Ve Španělsku jsou oprávněni podat ke zvláštnímu senátu Nejvyššího soud návrh na rozpuštění politické strany pouze vláda nebo státní zastupitelství.¹⁷⁰ Nejdále jde však polská Ústava z roku 1997, jež obsahuje celkem jedenáct subjektů oprávněných k podání návrhu na rozpuštění politické strany.¹⁷¹ Stojí proto za uvážení, zda právní úprava v ČR není v této otázce příliš rigidní a neměla by tuto pravomoc svěřit i dalším subjektům, jako např. komorám Parlamentu či státnímu zastupitelství. To však naráží na problém uvedený výše týkající se snah dalších politických stran o odstraňování svých politických konkurentů. Dle mého názoru by tato pravomoc mohla být svěřena i Poslanecké sněmovně, obdobně jako v případě Německa. Tím by se zajistila jakási vyrovnanost na miskách vah v podávání návrhu na rozpuštění politické strany. Monopol by nenáležel jen exekutivě, ale alespoň v jednom případě by byla pravomoc svěřena i části legislativy.

Za úvahu stojí i myšlenka, podle které by do kompetence NSS měla spadat jen administrativní (vedení účetnictví) a finanční problematika (podání zpráv o hospodaření), ale posuzování činnosti politických stran a jejich organizace by mělo spadat do kompetence ÚS jakožto problematika ústavního charakteru.¹⁷² Na druhou stranu by ale toto řešení přinášelo zádrhel v tom, že by proti rozhodnutí ÚS zřejmě nebyl možný žádný opravný prostředek. Pouze na mezinárodní úrovni až stížnost k ESLP. Fungování politických stran svým způsobem patří do oblasti práva správního i ústavního.

Výše popsané případy představují jakousi inspiraci, která by mohla vést ke zdokonalení právní úpravy v ČR. Zda jsou realizovatelné, závisí především na vůli zákonodárců.

---

¹⁶⁹ EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. Komparace právní úpravy..., s. 50.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 56.

¹⁷¹ FILIP, Jan. Návrh na rozpuštění Dělnické strany před Nejvyšším správním soudem. *Jurisprudence*, 2009, č. 7, s. 18.

¹⁷² Tamtéž, s. 14.

Závěr

Ve svém diplomové práci jsem si stanovila za cíl odpovědět na otázku, zda by DSSS mohla být v současné době rozpuštěna. K tomuto jsem si stanovila patřičnou hypotézu, která předpokládala, že nikoliv. Program ani činnost strany nejsou nyní natolik radikální a extremistické, že by nás to vedlo k opačnému závěru.

Ve velké míře jsem se při svém výzkumu zabývala otázkou rozpuštění Dělnické strany. Důvod, proč se tak stalo, je prostý. Shody obou stran jsou do očí bijící. Už samotné názvy stran jsou téměř totožné. Představitelé zrušené strany se rovněž svým způsobem ujali vedení DSSS.

Nepochybně se dalo taktéž očekávat, že programy obou politických stran budou velmi podobné. I když už od rozpuštění DS uplynulo více než šest let, mnohé sporné otázky, proti kterým se DS vyhraňovala, dále ve společnosti přetrvávají. Vedle klasických postojů DS co se týče např. vystoupení ČR z NATO či EU, znovuoživení trestu smrti či zákaz homosexuálních registrovaných partnerství, se od roku 2015 se navíc zintenzivnila problematika imigrační krize, která v současné době hýbe Evropou. Přestože DS nebyla zrušena kvůli jejím názorům ohledně imigrantů či uprchlíků, jedná se o ožehavé téma, které je blízké důvodům, jež soudy uznaly za dostatečně závažné a vedly tak ke zrušení politické strany. Právě mezi ty patřily např. rasová či etnická nesnášenlivost ze strany členů a vedení DS k určitým skupinám obyvatel v ČR, jež eskalovala až v násilí užití při shromážděních strany. Proto si nejde nevšimnout vzájemné podobnosti problému ohledně etnických minorit v ČR a těmi, které do Evropy a ČR míří z arabských zemí.

DSSS se ve svém programu se svým způsobem odvrátila od proklamace odmítání zvýhodňování občanů na základě barvy pleti (Strategie DSSS proti nepřizpůsobivým sice přímo nehovoří o romském etniku, ale při jejím zkoumání je na první pohled jasné, že míří právě proti němu), ale naopak zintenzivnila svá prohlášení právě v oblasti imigrační krize.¹⁷³ Už na úvodní webové stránce této politické strany je v prvním okamžiku viditelný nápis „Dělnická strana proti migraci!“.¹⁷⁴ Teprve až pod ním najdeme vlastní název strany. Už jen toto sdělení samotné vyvolává značnou pozornost.

---

¹⁷³ Program DSSS 2015. *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2015>

¹⁷⁴ *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz>

První kapitola si kladla za cíl uvést čtenáře do právní úpravy na vnitrostátní i mezinárodní úrovni, jež se týká rozpuštění politických stran. Mezi právní předpisy věnující se tomuto problému v ČR řadíme zejména LZPS a ZPS, jež právě katalog lidských práv konkretizuje. § 4 ZPS pak vymezuje čtyři případy, kdy může být strana rozpuštěna. Úmluva dále hovoří především o čl. 11, podle něhož rozhoduje ESLP k němu adresované stížnosti.

Klíčovou část diplomové práce představuje druhá kapitola zabývající se judikaturou Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu ve věci rozpuštění DS. Právě zde oba soudy stanovily kritéria, jež musí být naplněna pro to, aby mohla být strana rozpuštěna a následně zrušena. Jednalo se o podmínky protiprávnosti, rizika ohrožení demokracie, proporcionality a přičitatelnosti. Rozborem rozhodnutí NSS Dělnická strana I i Dělnická strana II a následně Usnesením ÚS jsme prozkoumali fungování zrušené strany, což bylo nutné pro pochopení argumentace, na jejímž základě NSS zprvu tuto stranu dle návrhu vlády na její rozpuštění nevyhověl, zanedlouho však stranu rozpustil a ÚS jeho rozsudek potvrdil. Tento rozbor nám pomohl pochopit, jak soudy ke svým výrokům dospěly a jak odůvodnily ne/naplnění jimi stanovených kritérií.

Třetí kapitola se pak věnovala analýze rozhodnutí ESLP. Už vzhledem k množství členských států Rady Evropy má v této oblasti bohatší zkušenosti, byť jen ve dvou případech prozatím došlo k situaci, kdy ESLP potvrdil rozsudky vnitrostátních nejvyšších soudů a rozpuštěním tamních politických strany tak dal zelenou. Největší část této kapitoly představuje rozbor pětistupňového testu, jež soud zkoumá pro to, aby zjistil, zda daná politická strana byla rozpuštěna v souladu s Úmluvou. To totiž představuje značný zásah do sdružovacího práva zaručeného tímto lidskoprávním dokumentem.

Ve čtvrté kapitole hrála prim komparace a analýza programů a činností DS a DSSS. Tímto srovnáním a rozbohem jsme dospěli ke zhodnocení současného fungování DSSS, na něž mohla navázat podkapitola zabývající se aplikací soudních testů na ni samotnou. Postupným posuzováním jsme se tak dopracovali odpovědi na otázku stanovenou v úvodu diplomové práce.

Finální pátá kapitola se zamýšlela nad úvahami de lege ferenda. Tím byla zejména otázka množství a kvality represí, jež mohou podle českého právního řádu „problémovou“ stranu postihnout. Jednalo se především o záležitosti odepření poskytování dotací ze státního rozpočtu takovéto strany, možnosti vyškrtnutí její kandidátní listiny z voleb, trestního stíhání členů strany, zabavení stranického jmění či

zákazu vytvoření náhradní organizace protiústavní strany. Díky inspiraci zahraniční právní úpravou jsme se věnovali i jakémusi monopolu vlády, která kromě prezidenta jako jediná může podat v ČR návrh na rozpuštění politické strany.

Závěrem lze proto shrnout, že rozpuštění Dělnické strany tak mělo dle mého názoru jednoznačně smysl. Soudy totiž daly jasnou výstrahu jiným neonacistickým a demokracii ohrožujícím stranám. Dovolují si tvrdit, že pokud by DS nebyla rozpuštěna, byl by vytvořen jakýsi precedent k tomu, že jsou politické strany a jejich členové nedotknutelní a za svou činnost neodpovědní. Soudy by mohly mít strach se vměšovat do jejich práva se sdružovat a mohly by vyčkávat až na okamžik, kdy by tyto antisystémové strany získaly na síle v podobě křesel v Parlamentu ČR. Takováto úvaha je však zcela mylná. Nelze proto čekat, až se politický rebel chytí žezla moci a získá volební většinu. Na rozpuštění strany už by mohlo být příliš pozdě.

Fungování DSSS však není natolik extremistické, že by mohlo dojít k rozpuštění strany. Její program sice obsahuje body hodné pozornosti, ale nejedná se o témata, jež by vedla k rasové, národnostní či jiné nesnášenlivosti ve společnosti. Oproti zrušené DS se DSSS na svých shromážděních odvrátila od použití násilí vůči etnickým menšinám žijícím v ČR, které bylo jedním z hlavních důvodů, proč NSS Dělnickou stranu rozpustil. DSSS tak nikterak nepředstavuje bezprostřední hrozbu pro demokratický právní systém v ČR a z tohoto důvodu, kdyby existoval příslušný vládní návrh na její rozpuštění, by ani nemohla být soudem rozpuštěna.

Současný závěr však nevede ke konstatování, že by se vůči DSSS nedaly použít žádné represe. Činnost strany, její veřejné akce a shromáždění a zejména napojení na „spřátelené“ antisystémové strany (nyní zejména ty, agresivně vyjadřující svůj postoj vůči islámu a imigrantům) jsou hodny minimálně monitoringu. Fungování strany je nutno sledovat a vyhodnocovat její směřování. Pokud by mítinky a demonstrace strany naplňovaly některé ze zákonných důvodů týkající se zákazu či rozpuštění shromáždění, lze uvažovat i o tomto omezení.

Bibliografie

Legislativa:

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.
2. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
3. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14.
4. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.
5. Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2012, 2012/C 326/02. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>
6. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
13. IZREAL. *Basic Law: The Knesset - 1958*. In: Dostupné také z: http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic2_eng.htm

Judikatura:

14. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4. 3. 2009, sp. zn. Pst 1/2008-66.
15. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17. 2. 2010, č.j. Pst 1/2009-348.
16. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 27. 2. 2008, č.j. Pst 29/2007 – 37.

17. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.
18. European Court of Human Rights. *Statement of facts and questions: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic*, dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110075>
19. European Court of Human Rights. *Decision: In case of Application no. 70254/10 DĚLNICKÁ STRANA and Tomáš VANDAS against the Czech Republic*.
20. European Court of Human Rights. Judgment: In case of *Applications nos. 25803/04 and 25817/04 Herri Batasuna and Batasuna v. Spain*. Strasbourg. 30 June 2009.
21. European Court of Human Rights. Judgment: In case of *Applications nos. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98 Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey*. Strasbourg. 13 February 2003.
22. European Court of Human Rights. Judgment: In case of *Applications nos. 133/1996/752/951 United Communist Party of Turkey and others v. Turkey*. Strasbourg. 30 January 1998.
23. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 4158/05 *Gillan and Quinton v. the United Kingdom*. Strasbourg. 12 January 2010.
24. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 10504/03 *Linkov v. Czech Republic*. Strasbourg. 7 December 2006.
25. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 62332/00 *Segerstedt-Wiberg and Others v. Sweden*. Strasbourg. 6 June 2006.
26. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 133/1996/752/951 *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*. Strasbourg. 30 January 1998.
27. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 38224/03 *Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands*. Strasbourg. 14 September 2010.
28. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 11801/85 *Kruslin v. France*. Strasbourg. 24 April 1990.
29. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 6538/74 *Sunday Times v. The United Kingdom*. Strasbourg. 26 April 1979.
30. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 44158/98 *Gorzelik and Others v. Poland*. Strasbourg. 17 February 2004.
31. European Court of Human Rights. Judgment: In case of Application no. 28793/02 *Christian Democratic People's Party v. Moldova*. Strasbourg. 14 February 2006.

32. The Supreme Court of Israel Sitting as a Court of Election Appeals. In case of EA 2/84 Neiman v. Chairman of the Elections Committee. Jerusalem. 15 May 1985.
Dostupné z:
http://elyon1.court.gov.il/files_eng/84/020/000/Z01/84000020.z01.pdf

Monografie:

33. KMEC, J., KOSAŘ D., KRATOCHVÍL J., BOBEK M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
34. BARTOŇ, M. a kolektiv: *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 608 stran. ISBN 978-80-7502-128-1.
35. FILIP, J., HOLLÄNDER, P., ŠIMÍČEK, V. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 929 s. ISBN 978-80-7179-599-5.
36. KLÍMA, Karel et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 1441 s. ISBN 978-80-7380-140-3.
37. POTĚŠIL, L., ŠIMÍČEK, V. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Leges, 2014, 1152 s. ISBN 978-80-7502-024-6.
38. JEMELKA, L., a kol. *Soudní řád správní: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013, 1162 s. ISBN 978-80-7400-498-8.
39. Černý, P., Lehká, M. *Zákon o právu shromažďovacím: Komentář. 2., přepracované vydání*. Praha. C. H. Beck, 2017, 362 s.

Články z odborných časopisů:

40. FOUKALOVÁ, Kristýna; MOLEK, Pavel. Dělnická strana - rozpuštění politické strany ve třech dějstvích. *Soudce*, 2010, č. 10, s. 21-29.
41. YUKSEL, Edip: Cannibal Democracies, Theocratic Secularism: the Turkish Version. *Cardozo Journal of International and Comparative Law*. 1999, volume 7, n. 3, p. 423 – 467.
42. MAREŠ, Miroslav. *NATIONAL AND RIGHT-WING RADICALISM IN THE NEW DEMOCRACIES: CZECH REPUBLIC*, p. 1 - 26.
43. MAREŠ, Miroslav. Czech Militant Democracy in Action: Dissolution of the Workers' Party and the Wider Context of This Act. *East European Politics and Societies*. Sage Publications, 2012, volume 26, n. 1, p. 33 - 55.

44. SCHILLING, David. European Islamophobia and Turkey - Refah Partisi (The Welfare Party) v. Turkey. *Loyola of Los Angeles Law School Int'l & Comp. Loy. L. A. Int'l & Comp. L. Rev.*, 2004, volume 26, p. 501 - 515.
45. FILIP, Jan. Návrh na rozpuštění Dělnické strany před Nejvyšším správním soudem. *Jurisprudence*, 2009, č. 7, s. 14 - 20.
46. EIDOVÁ, L., ROZTOČIL, A., VÍTKOVÁ, J. Komparace právní úpravy postihování nedemokratických politických stran ve vybraných zemích. *Jurisprudence*, 2009, č. 7, s. 43 - 59.
47. MAREŠ, Miroslav; VEJVODOVÁ, Petra. Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany. *Rexter: Časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu*, 2010, č. 2, s. 42-74.

Internetové zdroje:

48. Dělnická strana sociální spravedlnosti [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz>
49. Program DSSS 2015. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2015>
50. Program Dělnické strany. In: *Dělnická strana* [online]. 2008 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103
51. HUDOC Statistics: Case-law database [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"languageisocode\":\"ENG\"},\"article\":\"11\"},\"kpthesaurus\":\"146\",\"266\",\"260\",\"328\",\"332\",\"357\",\"363\",\"375\",\"390\"},\"documentcollectionid2\":\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"},\"violation\":\"11\"}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)
52. Tiskové prohlášení Ministerstva spravedlnosti k rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Dělnická strana a Tomáš Vandas proti České republice. In: *Justice.cz* [online]. 2013 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5103&d=328497>
53. Sdružovací právo. *Ius Wiki* [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/ustavni-pravo/pfuk/ustavko/zkouska/otazka-45>
54. Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany. *Nejvyšší správní soud* [online]. 2009 [cit. 2016-11-1]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

55. Ministerstvo vnitra České republiky. In: *Rejstřík politických stran a politických hnutí: Historie strany Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>
56. Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Strategii postupu proti nepřizpůsobivému stylu života*. [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/>
57. Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Strategii postupu proti nepřizpůsobivému stylu života.: Kdo je nepřizpůsobivý?* [online]. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/kdo-je-neprizpusobivy>
58. Dělnická strana sociální spravedlnosti. In: *Programové teze DSSS k volbám do Evropského parlament: Náš program*. [online]. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://nebruselu.dsss.cz/nas-program>
59. VALÁŠEK, Lukáš. V Brně protestovala asi pětistovka lidí proti islámu. Pálili vlajku EU. *IDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/protest-v-brne-0pr-/brno-zpravy.aspx?c=A160206_161442_brno-zpravy_lva
60. JANOUSH, Václav. Hledá se nový vůdce sjednotitel. Antiislámské strany se touží spojit. *IDnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesko-antiislamiste-volby-hnuti-hleda-se-vudce-sjednotitel-p44-/domaci.aspx?c=A161014_213625_domaci_ale
61. Česká televize: *Politické spektrum: Mění se Evropa?* [online]. 2015 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10116287760-politicke-spektrum/215411058200037/>
62. ŠTĚPÁNEK, Jiří. Komentář: Čiň imigrantovi dobře, bombou se ti odmění. In: *Dělnická strana sociální spravedlnosti* [online]. 2016 [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/komentar_-cin-imigrantovi-dobre_-bombou-se-ti-odmeni

Anotace

Tato diplomová práce se zamýšlí nad možností rozpuštění Dělnické strany sociální spravedlnosti. Cílem práce je zhodnotit kritéria Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva a aplikovat je na případ Dělnické strany sociální spravedlnosti. V České republice došlo prozatím jednou k situaci, kdy byla politická strana rozpuštěna z důvodu porušování Ústavy a zákonů s cílem odstranit demokratické základy státu a z důvodu, že její program ohrožuje práva a svobody občanů. Stalo se tak v případě Dělnické strany, právě s níž bývá Dělnická strana sociální spravedlnosti často spojována. V první kapitole rozebírám legislativní rámec pro rozpouštění politických stran na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Druhá kapitola hovoří o analýze soudních rozhodnutí ve věci Dělnické strany a třetí kapitola o rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva v této oblasti. Komparací fungování zrušené strany a Dělnické strany sociální spravedlnosti se zabývá čtvrtá kapitola. Konečně poslední pátá kapitola představuje návrhy de lege ferenda.

Abstract

This diploma thesis examines the possibility of dissolution of the Worker's Party of Social Justice. The aim is to evaluate the criteria of the Supreme Administrative Court, the Constitutional Court and the European Court on Human Rights and apply them to the case of the Worker's Party of Social Justice. In the Czech Republic the situation when a political party was dissolved due to violations of the Constitution or the laws with purpose to remove the democratic foundations of the state and because its program threaten rights and freedoms of the citizens has happened only once so far. It was only in the case of the Worker's Party, which is the Worker's Party of Social Justice often associated with. In the first chapter I analyze a legislative framework for dissolution of political parties at national and international level as well. The second chapter focuses on the analysis of judicial decisions in case of the Worker's Party and the third chapter talks about the judgements of the European Court on Human Rights in this area. The fourth chapter deals with a comparison of the functioning of cancelled party and the Worker's Party of Social Justice. Finally the last fifth chapter represents proposals de lege ferenda.

Seznam klíčových slov

Dělnická strana sociální spravedlnosti

Dělnická strana

Lidská práva

Pětistupňový test

Politická strana

Rozpouštění politických stran

Sdružovací právo

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Key words

Workers Party of Social Justice

Workers Party

Human Rights

Five-stage test

Political Party

Dissolution of the political parties

Freedom of association

European Convention on Human Rights

Příloha č. 1

Kopie emailu zasláno dne 21. listopadu 2016 na oficiální email DSSS info@dsss.cz.

Výzkum pro diplomovou práci School x

Zuzana Studecká <z.studecka@gmail.com>

21. 11. (před 7 dny) ☆

komu: info ▾

Vážení,

dovoluji se obrátit na Vás, Dělnickou stranu sociální spravedlnosti. Jmenuji se Zuzana Studecká a jsem studentkou 5. ročníku na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Pišu diplomovou práci na téma "Možnost rozpuštění Dělnické strany sociální spravedlnosti". Prosim, neberte toto téma jakkoliv negativně. Hlavním cílem práce je shrnout judikaturu národních soudů a Evropského soudu pro lidská práva ve věci rozpouštění politických stran a aplikovat ji na Vaši stranu. Ne málokdo se ubrání srovnání DSSS s rozpuštění DS.

Budu Vám vděčna, pokud si najdete čas a pro výzkum v mé práci zodpovíte pár otázek:

1. Máte pocit, že judikatura Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva ve věci rozpouštění politických stran je jakousi výstrahou pro fungování Vaší strany a určuje meze, které nesmíte při své činnosti překročit?
2. ESLP dne 26. 3. 2013 vydal rozhodnutí, jímž zastavil řízení o stížnosti rozpouštěné Dělnické strany. Dle tiskového prohlášení Ministerstva spravedlnosti stěžovatelé (DS a Tomáš Vandas) nereagovali na stanovisko vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti jejich stížnosti, a to ani po upozornění ze strany ESLP. Z jakého důvodu se tak nestalo? Proč neměla DS zájem v řízení pokračovat a věc tzv. "dotáhnout do konce"? Ne/věřila DS v úspěch ve věci stížnosti u ESLP č. 70254 DS a Tomáš Vandas vs. Česká republika? Ztratila stížnost vzhledem k času (od rozpouštění Dělnické strany Ústavním soudem uběhly více než dva roky) na svém významu, když vznikla nová strana DSSS?
3. Co ve svém současném programu DSSS považujete za klíčové? Jakým bodem volebního programu myslíte, že zejména zapůsobíte na své voliče? Je to problematika imigrace?

Věřím, že si najdete čas na odpovědi a pomůžete mi tak pochopit názory Vaší strany.

Mockrát Vám děkuji.

S přáním hezkého dne, Bc. Zuzana Studecká. Studentka 5. ročníku PF UPOL, obor Právo.